

ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

1884

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6 - ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΦΡ. 8

ΑΘΗΝΗΣΙ

Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον τῆς Ἐστίας: Ἐπὶ τῆς Ἀσωφόρου Πανεπιστημίου, 39.

1884

ΕΣΤΙ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

1884

[ΙΩΝΥΠΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑ ΕΡΓΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΕΡ.

ΑΘΗΝΗΣ

Ι. ΚΑΛΩΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Εκδόσεις της Εταιρείας Εκδοτικής και Διευθυντικής

1884

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

A.
 *Αγιοβασιλειάτικα (Γ'), 8.
 *Ακάθιστος ύμνος, 194.
 *Ακροβολιστής (Ο), μυθιστόρημα, 226, 241, 263, 273, 289, 305.
 *Αλήθειαι, 16, 31, 48, 62, 80, 95, 111, 127, 144, 159, 175, 192, 224, 239, 255, 272, 287, 303, 320, 336, 352, 367, 384, 400, 412.
 *Αμπού (Εβμόνδος), μετά εικόνας, 225.
 *Αμπού (Ο) σπουδαστής, 91.
 *Ανασκαφαί ἐν Τύρινθι, 269.
 *Αντιζωοτομιστῶν (Περὶ τῆς μανίας τῶν), 333.
 *Αρωστη (Η), ποίημα, 400.
 *Αστρολόγοι καὶ βασιλεῖς, 157.

B.
 Βαλαωρίτου (Ποίημα ἀνεκδότου), 95.
 Βύρωνος (Δύο ἰδιόγραφα τοῦ), 334.

Γ.
 Γερμανοὶ ἄγιοι ἐν Κύπρῳ, 144.
 Γραχῆς (Τὰ νιάτα τῆς), ποίημα, 172.
 Γκιώνης (Ο), ποίημα, 319.
 Γλώσσης (Περὶ τῆς ἑλληνικῆς) ὡς γλώσσης κοινῆς τῆς ἐπιστήμης, 68.
 Γλώσσης (Συζητήσεις περὶ τῆς ἑλληνικῆς) ἐν τῇ Σορβόνη 107.
 Γόρδων (Ὅστρατηγός), 132.

Δ.
 Δαίμων (Ο) κατὰ τοὺς Κρήτας, 317.
 Δάνειον πνεῦμα, 16, 31, 48, 62, 80, 95, 110, 127, 143, 159, 174, 192, 224, 239, 255, 271, 286, 303, 319, 335, 351, 367, 384, 400, 412.
 Δαπάναι (Δί) τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, 332.
 Δεκαετίς, 350.
 Δένδρων (Μέγεθος καὶ ἡλικία τῶν γηραιότερων) 326, 342.
 Δὲν ἐνοικιάζεται, διήγημα, 395.
 Δημοσιογραφία (Ἡ ἑλληνική) κατὰ τὸ 1883, 87, 104.
 Δημοσιος βίος (Ο) ἐν Ἀγγλίᾳ, 230, 251, 266, 278, 293, 312.
 Δικηγόρος (Γυνή), 412.
 Δοξασίαι (Κρητικαί), 366.
 Δουμᾶς (Πῶς εἰργάζετο ὁ), 10, 26.
 Δῶρα (Τὰ) τῆς ψυχῆς, ποίημα, 15.

E.
 *Εκδήμις, ποίημα, 59.
 *Εκθέσεις μνημείων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. — Ἡ αἰθουσα τῆς Ἐκθέσεως. — Ἔργα ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς. — Ὅπλα. — Χειρόγραφα καὶ ἐντυπα. — Παντοειδῆ ἀντικείμενα. (Μετὰ 4 εἰκονογραφίαν). — Ὁ τάφος τοῦ Μάρκου Μπότσαρη. (Μετὰ εἰκόνας). 193 — 208. — Αἱ σημαῖαι, 229. — Διάφορα ἀντικείμενα, 250, 271.
 *Ελαττώματα (Ἀναγκαῖα), 297.
 *Ἐλένη (Ἡ νῆσος), 125.
 *Ἐνδαμαλισμὸς (Ο Jenner καὶ ὁ), 283.

*Ἐνδεικὰ ἐν Παρισίοις (Η), 284.
 *Ἐπαναστάσεις (Μία σελὶς ἐκ τῆς ἑλληνικῆς), 209.
 *Ἐπιστολή, ποίημα, 351.

ZI

Ζαρίφης (Γεώργιος), 247.
 Ζουάθος (Ο κακός), διήγημα, 237.
 Ζῶρα σοφὰ ἐκτεθέντα ἐν Παρισίοις, 155.

H.

*Ἡλεκτρικὰ πλοῖα, 15.

Θ.

Θαύματα (Τὰ) τοῦ Ἀσκληπιοῦ, 234.

I.

Jenner (Ο) καὶ ὁ ἐνδαμαλισμὸς, 283.

K.

*Καλλέργης (Λέων), ἀπόσπασμα ἐξ ἀνεκδότου δράματος, 177.
 Καραϊσκάκη (Γνώμαι), 208.
 Καραϊσκάκη (Τὴ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ), 259.
 Καραϊσκάκη (Τὸ ἐν Φαλήρῳ μνημεῖον τοῦ), μετά εἰκόνας, 257.

Κέντημα τῆς Ἀντίσας (Τὸ), διήγημα, 328.
 Κινεζικὸς στόλος (Ο), 58.
 Κολοκοτρώνη (Γνώμαι), 208.
 Κόρη τῶν Ἀθηνῶν (Η), 222.
 Κρίαρχης (Κωνσταντῖνος), 399.
 Κυνὸς νοσηρόσυνη, 223.
 Κῶνωψ καὶ Ἀράχνη, μῦθος, 286.

Λ.

Λεσσίψ (Φερδινάνδος), μετά εἰκόνας, 401.
 Λόγια (Τὰ) τῆς Γραχῆς, ποίημα, 383.
 Λοιμὸς (Ο) τῶν Ἀθηνῶν, 301.
 Λύσσης (Προφύλαξις ἀπὸ τῆς) διὰ τῆς νέας ἀνακαλύψεως τοῦ Pasteur 409.

M.

Μετροπροσύνη (Ἀληθής), 127.
 Μῆνες (Ἀθηναϊκοί), 93, 157, 221, 302, 363.
 Μουσικὸς (Ο δύσμορφος), διήγημα, 321, 337.
 Μπάρμπι-Θωμᾶς (Ο), διήγημα, 353, 373.
 Μύρμηκες, μέλισσαι καὶ σφήκες, 24, 46, 72, 121, 140, 167.

N.

Ναύτης (Ο νέος), ποίημα, 367.
 Νεκρολογία τοῦ ἔτους 1883, 13.
 Νεκροφατεῖον (Τὸ) τῶν Ἀθηνῶν, 359.
 Νεράδα μάννα (Η), ποίημα, 156.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ΄

Συνδρομή ἑτησίαν: Ἐν Ἑλλάδι δρα 12, ἐν τῇ ἀλλοδαφῇ δρα 20. - Ἀποδοτέον ἕως τοῦ 15 Ἰανουαρίου 1884. Ἐπιπλέον, ἕως τοῦ 15 Ἰανουαρίου 1884. - Ἐπιπλέον, ἕως τοῦ 15 Ἰανουαρίου 1884. Πρωτοτυπικὸν 30.

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Διήγημα.

Α΄.

Ἐσπούδαζον κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐν Γοττιγγῇ, μικρῆ τοῦ Ἀννοβέρου πόλει, ἡ ὁποία ὄσον εἶναι ἀφανῆς καὶ ἀσήμαντος ὑπὸ πᾶσαν ἄλλην ἐποψίαν, τόσον περιφανῆ καὶ ἐνδοξοῦς εἶναι διὰ τὴν Αὐγουσταίαν αὐτῆς Ἀκαδημίαν. Διότι εἰς τὸ πνευματικὸν στερέωμα ταύτης ἀνέτειλαν ἄλλοτε, καὶ σελαγιζοῦσιν ἐτι καὶ σήμερον, οἱ τηλαυγέστεροι ἀστέρες τῆς γερμανικῆς ἐπιστήμης.

Τὸν πρῶτον ἐν Γερμανίᾳ χειμῶνά μου τὸν εἶχον διέλθει ἐν πέντε σιούραις ἐγκεκορδωμένως, καὶ ὅμως πάντοτε ῥιγῶν καὶ χουχουλίλων. Καὶ παρακαλῶ τὸν Ἀθηναῖον ἀναγνώστην μου νὰ μὴ με περιγελάσῃ διὰ τὴν ἐξομολόγησιν. Ἄς ἐπιφυλάξῃ τὸ ἀττικὸν ἄλλας ὅπως ἀλατίσῃ τὰς εὐφυολογίας του, ὅταν δοθῇ καὶ εἰς αὐτὸν ἡ εὐχάριστος εὐκαιρία νὰ ζήσῃ, ἔστω καὶ ἐπὶ τινὰς ἐβδομαδάς, ἐν θερμοκρασίᾳ 32⁰, λέγω τριακοντα δύο βαθμῶν Ῥεωμέρου, οὐχὶ ὑπὲρ, παρακαλῶ, ἀλλ' ὑπὸ τὸ μηδενικόν· νὰ ἴδῃ τὴν ὑγρασίαν τοῦ ἀέρος ἐπικαθημένην ἐπὶ τῶν ὑέλων καὶ τῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων τῆς οἰκίας εἰς παχέα στρώματα θανμαστῶν μυριοσχημῶν ἀποκρυσταλλώσεων· ν' ἀκούσῃ τὴν χλιῶν τρίζουσαν ὑπὸ τὰ βήματα του, ὡς ἐὰν συνίστατο ἐκ σκληρῶν αἰχμηρῶν ἢ χερῶν ῥινοσμάτων χαλύβδων· νὰ παχισθῇ καθ' ὅλον του τὸ σῶμα ὡς μωλωθρὸς ἀλευρωμένος ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων αὐτοῦ παγούσης ἀδήλου του διαπνοῆς· νὰ ἴδῃ τὰ ἀπὸ τοῦ μύστακος αὐτοῦ κρεμάμενα κρυστάλλα, λαμβάνοντα τὸ σχῆμα καὶ τὰς διαστάσεις, ὡς ἔσχον κατὰ τὸν προπαρελθόντα χειμῶνα ἐν Ἀθῆναις αἱ ἀπὸ τῶν νεροχυτῶν καὶ τῶν ἀεροκεράμων κρεμασθεῖσαι βραδουκρυστάλλοι, καὶ τότε ἄς εἴθῃ νὰ τὰ ποῦμεν!

ὑπὸ τὴν ἐπήρσειαν τοῦ παρ' ἡμῖν καύσωνος, κ' ἐγὼ εὖρον ἄλλοτε ἀθάλας λόγους, ὅπως περιπαίξω ἕνα εἰλέφ Θεοῦ ποιητὴν, διὰ τὰς παρὰ φύσιν, ὡς ἐνόμιζον, ὑπερβολὰς αὐτοῦ περὶ ψύχους. Ἀλλὰ κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκεῖνον

τοῦ 187. . . ἐν Γοττιγγῇ ἐκπατάλαβον μὲ τὸ παραπάνω τί ἐστὶ τὸ θρυλλούμενον: νὰ παγώσῃ ἡ ἀναπνοὴ ὅσ' τὸ στόμα σου. Διότι τὸ φοβερόν ἐκεῖνο ψύχος ἐπάγωσε τὴν ἐδικήν μου ἀναπνοὴν ὅχι πλέον εἰς τὸ στόμα, ἀλλ' εἰς αὐτοὺς τοὺς πνεύμονάς μου! Καὶ ὅταν ἤλθε καὶ παρήλθεν ἡ ἐπιούσα ἀνοιξίς, καὶ ὅταν ὑπερμετέσθη τὸ θέρος, ἐγὼ ἀκόμη ἔβηχον, ἔβηχον! Τέλος ἐπέστησαν οἱ πεινηροὶ τοῦ Αὐγούστου καύσωνες, καὶ τὸ κελὸν ἤρχισε νὰ ἀναλυθῇ. Ἀλλ' ὁ κοινορτὸς, αἱ κακαὶ ἀναθυμιάσεις τῶν ἀθηναϊζόντων ἐτι δρόμων τῆς πεινηρᾶς Γοττιγγῆς δὲν ἦσαν πολὺ κατὰλληλοι πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς ἐντελοῦς θεραπείας. Διὰ τοῦτο ἐκρίθη ἀναγκαῖον ν' ἀλλάξω κλίμα.

Ἰατρός μου ἦτον τότε ὁ—μακαρίτης τότε—κύλοσμβουλος Herr H***, γέρον ὀμνηρομαθέστατος καὶ (κατὰ τοὺς φιλολόγους διὰ τοῦτο) διασημώτατος τῶν ἐν Γερμανίᾳ παθολόγων, διευθυντὴς τῆς πολυκλινικῆς, καθηγητῆς, κτλ., κτλ., πρὸ πάντων ὅμως περίφημος ὡς συγγραφεὺς τῆς γνωστῆς *Φυσιολογικῆς Παθολογίας τῶν Νεύρων*, περὶ τὴν σπουδὴν τῶν ὁποίων εἶχεν ἀφιερῶσαι ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον. Ἡ εἰδικότης του αὐτῇ περὶ τὰ νεῦρα ἐγένετο κυρίως ἀφορμὴ τῆς στενῆς ἡμῶν γνωριμίας, ὅχι μόνον διότι ἡ βῆξ μου εἶχε κατακινήσει ἐν εἰδος νευρικοῦ πάθους, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἐπιστήμη του συνεῖχετο στενότερα μὲ τὰς εἰδικὰς ψυχολογικὰς σπουδὰς μου.

— Πᾶν ἄλλο πάθος, ἔλεγεν ὅτε πρῶτον τὸν ἐπεσκέφθη μὲ ἐν συστατικόν τοῦ ἀειμνήστου διδασκαλοῦ H. Lotze, δὲν μὰς σχετίζει εἰ μὴ μὲ τὸ σῶμα, ταυτέστι τὴν ὕλην. Ἡ θεραπευτικὴ μὰς ἐπομένως δὲν βασιζέται παρὰ μόνον ἐπὶ τῶν ζωϊκῶν, ἢ γον μηχανικῶν, χημικῶν, φυσιολογικῶν δυνάμεων τῆς ὕλης. Ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα διὰ τὰς ἀσθενείας τῶν νεύρων. Νευρική ἀσθένεια εἶναι εἰδικαί, ἢ τοῦλάχιστον, κατὰ τὸν διδάσκαλόν σου, *συνδεύονται* μὲ σχετικὰς ἀσθενείας τῆς ψυχῆς. Ἐπομένως ἡ θεραπευτικὴ μὰς μέθοδος δὲν εἰμπαρεῖ νὰ κάμῃ τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτῆς ἀνευ τῆς συνεπιουρίας τοῦ ἀγνώστου τούτου παράγοντος Ψ, ταυτέστι τῆς ψυχῆς. Τί φυσικώτερον λοιπὸν παρὰ νὰ συμπροσδοκᾷ κανεὶς παρ' ἡμῶν, ὅπως

σον στοιχίζει ἐν ποτήριον ὕδατος τοῦ Νίβα 336. — Εἰσπράξεις τῆς παγκοσμίου ταχυδρομικῆς Ἑνώσεως, 336. — Κατανάλωσις καπνοῦ ἐν Γαλλίᾳ, 352. — Οἱ γάμοι ἐν Σινικῇ, 367. — Ἀποικία τῆς Ἀγγλίας, 384. — Ἰαπωνικὴ ἀποικία ἐν Γερμανίᾳ, 384. — Κωφαλάων παράστασις, 384. — Σιδηρόδρομος Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου, 57. — Σπίρτα (Τά), 378. — Στρατιωτικὴ ἐκπαίδεσις (Ἡ) τῶν μαθητῶν, 382. — Συμβουλὴ (Παιδαγωγική), 48. — Συνέπειαι (Αἰ) τῆς παλαιᾶς ἱστορίας, διήγημα, 1, 17, 33, 49, 65. — Σχολὴ τῶν πολιτικῶν Ἐπιστημῶν (Ἡ ἐν Παρισίοις), 123.

Τ.

Ταξείδιον (Τὸ μόνον τῆς ζωῆς του), διήγημα, 385, 403. — Τίλος τοῦ ὄνειρου (Τὸ), διήγημα, 361. — Τί λέγει ἡ θάλασσα, ποίημα, 333. — Τοιχογραφίαι (Αἰ), μυθιστόρημα, 81, 97, 113, 129, 145.

Υ.

Ἵγιεινή. (Περὶ ἐπιθεωρήσεως τῶν κρεάτων), 253, 320. — Ἵπνομένων (Περὶ τῶν) τῶν Ἀθηνῶν, 380.

Φ.

Φάρος (Ἡλεκτρικός), 335. — Φιλανθρωπία (Ἡ) ἐν Ἀθῆναις. Νηπιακὸν Ὀρρανοτροφεῖον, 369. — Φονεὺς (Ὁ ἀλλόκοτος), διήγημα, 161, 185, 243. — Φρενοκομεῖον (Ἐπισκεψίς εἰς), 344, 391. — Φώτων (Ἐορτὴ τῶν) καὶ ὁ μέγας ἀγιασμός, 28.

Χ.

Χαρακτηριστικὰ μεγάλου ἀνδρός, 365. — Χαρτοπαικτεῖν (Τὸ), 108. — Χαρτοπαικτεῖον (Τὸ ἐν Μόντε-Κάρλο), 281. — Χελιδόνι (Τὸ), ποίημα, 254. — Χρονικὰ ἐκ Παρισίων, 41, 118, 215. — Χρόνος (Ὁ) τοῦ Λονδίνου, 143.

Ο.

Ὄνοματοθεσία (Ἡ) τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, 79.

Π.

Πένθος (Περὶ), 153, 170, 299. — Περιηγήσεις (Σπουδαστοῦ), 53, 76, 135. — Πρόδος τοῦ Κόσμου (Ἡ), 55.

Σ.

Σημειώσεις. Ἡ διόρυξις τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Περκεῶπι, 16. — Ἐκτακτὸς μακροβιότης, 31. — Τεχνητὰ ὕδα, 32. — Τελωνεῖα καὶ εἰσπράξεις Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, 62. — Σιδηρόδρομοι, 63. — Βιομηχανία φωσφορῶν, 63. — Οἱ ἀδάμαντες τῆς Ἀδελίνης Πάτιν, 64. — Ἡ διόρυξ τοῦ Παναμᾶ, 64. — Μετανάστευσις εἰς Ἀμερικὴν, 80. — Ἀλιεῖα μαρμαριτῶν, 80. — Συγκινητικὸν παράδειγμα αὐταπαρνησίας, 95. — Πληθυσμὸς Μεξικῶ, 111. — Ἡ θνησιμότης παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, 111. — Ἀλιευτικὸς πληθυσμὸς τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης, 112. — Ἡ κτύρη Sojourner Truth, 128. — Ἀρχαῖα μάρμαρα ἐν Ῥώμῃ, 128. — Ἡλεκτρικὸν φῶς ἐν Νέα Ἰόρκῃ, 144. — Ἡλεκτρικὰ ἀθύρματα, 144. — Ἡλεκτρικὸς φωτισμὸς τῶν ἀμαζῶν, 144. — Σιδηρόδρομος Πειραιῶς-Πατρῶν, 159. — Χάρτες καὶ ὑράσματα ἀφλεκτα, 160. — Ζηλοτυπία, 160. — Ὁ ἰσθμὸς τοῦ Κρά, 160. — Μεταβολὴ τοῦ νέου οἴνου εἰς παλαιόν, 175. — Βασίλισσα συγγραφεῖς, 175. — Ἀλέξανδρος Μάκδοναλδ, 176. — Πληθυσμὸς τῶν Ἰνδιῶν, 192. — Ἰατροὶ ἐν Γαλλίᾳ, 224. — Ἵπποδρόχιον σκάφος, 224. — Ἡ ἐπιφάνεια τῶν θαλασσῶν, 224. — Ἰερεῖς ἐν Ἀγγλίᾳ, 240. — Οἱ κάτοικοι τῆς Γῆς τοῦ πυρός, 240. — Συνέπειαι τῆς τομῆς τοῦ Σουεζίου ἰσθμοῦ, 240. — Μοναὶ ἐν Ἑλλάδι, 255. — Αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀνθρώπου, 256. — Τὸ ἀνάστημα τοῦ ἀνθρώπου, 256. — Φιλανθρωπία τοῦ Γεωργίου Ζαρίφη, 256. — Πληθυσμὸς Ἰαπωνίας, 272. — Θαλάσσιον βάθος, 272. — Πληθυσμὸς Βουλγαρίας, 272. — Ἰστοροφῶρα σκάφη, 287. — Πληθυσμὸς τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν, 287. — Νέος ἠλεκτρικὸς σιδηρόδρομος, 288. — Ἡ σύριγγ τοῦ Ἀρλδσεγ, 288. — Κατανάλωσις ἰππείου κρέατος ἐν Παρισίοις, 303. — Ἡ ἐφεύρεσις τοῦ θερμομέτρου, 304. — Κύων ἀναγινώσκων, 320. — Πά-

Ἀπαγορεύεται ἡ ἀνατύπωσις παντὸς ἐν τῇ «Ἐστία» δημοσιευμένου ἀρθρου.

ἀνακαλύψωμεν ἐν τοῖς τελικοῖς ἐξαγομένοις τῶν ὑπολογισμῶν μας, ἂν ὄχι ὅλην τὴν φύσιν τοῦ ἀγνώστου τούτου Ψ, ἀλλὰ τὸ ὑλάχιστον ὅλας αὐτοῦ τὰς ιδιότητες; Καί, ἂν ὄχι ὅλας διὰ μίαν, ἀλλὰ τὸ ὑλάχιστον ὀλίγον κατ' ὀλίγον; Διὰ τοῦτο ἐπαινῶ πληρέστατα τὴν πρόθεσίν σου νὰ παρακολουθήσῃς ὄχι μόνον τὸ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ μάθημά μου, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχιατρικὰς παραδόσεις καὶ ἀσκήσεις μου ἐν τῷ φρενοκομείῳ. Ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ θὰ λάβῃς ἀφορμὴν νὰ σκεφθῇς ἐπὶ πολλῶν, πολλῶν ψυχολογικῶν ζητημάτων. Καί, ἐν τῷ φιλελληνισμῷ μου, σοὶ εὐχομαι κατὰ τὴν λύσιν αὐτῶν «*Àtér áριστόταϊν καὶ γιοιπέροκοιν ἔμεγαῖ πάντοιν Τοῖτόνοο!*»

Θὰ ἦτο περιττὸν νὰ εἶπω, ὅτι ἡ ἐπαινεθεῖσα ἐκείνη πρόθεσις δὲν ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὸ πρῶτον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος μου, καὶ ἐστὶ περιττότερον νὰ προσθέσω, ὅτι ἡ γλωσσασπαστικὴ εὐχὴ τοῦ καλοῦ κάγαθοῦ γέροντος δὲν θὰ πραγματοποιηθῇ ποτέ. Ὑπέδειξα ἤδη πῶς διήλθον τὸ χειμερινὸν ἐξάμηνον. Ὅταν προεχώρησέ πως τὸ ἐκρινόν, ἤρχισα νὰ ἐπισκέπτομαι τὰς ἐν τῇ πόλει παραδόσεις του, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἠναγκάσθην νὰ τὰς διακόψω. Διότι τακτικῶς, καὶ πάντοτε μετὰ ἐν τέταρτον ὑπομονῆς μου ἐν τῷ μέσῳ τῆς βαθείας θρησκευτικῆς σιγῆς, μεθ' ἧς οἱ πυλῶριθμοὶ ἀκροαταὶ ἔγραφον καὶ τὸ τελευταῖον σίγμα τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Κυρίου καθηγητοῦ, με καταλαμβάναν αἴφνης τὸ σπασμωδικὸν ἐκείνο βήξιμόν μου, τόσον σφοδρὸν, τόσον ἀδιάκοπον, ὥστε οἱ συμφοιτηταί μου, μ' ὄλην τὴν πρὸς τοὺς ξένους εὐγένειαν καὶ παραβλέψιν των, ἠναγκάζοντο νὰ μ' ἐκδιώκωσιν ἐκ τῆς παραδόσεως διὰ τῶν συνήθων συγμῶν καὶ ποδοσυρμάτων.

Εἰς τὸ μάθημα τῆς ψυχιατρικῆς ποτὲ δὲν παρευρέθην ὡς ἐκ τῆς ἀπουσίας, ἂν καὶ ἤμην ἀνυπόμονος τὰ γνωρίσω τὸ περίφημον διὰ τὸν διοργανισμὸν καὶ τὴν πρωτοτυπίαν αὐτοῦ φρενοκομείου τῆς Πρωσίας. Διὰ τοῦτο, ὅταν τὴν πρῶτην ἐκείνην μετέβην κατὰ τὴν συμπεφωνημένην ὥραν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἱατροῦ μου, ὅπως μ' ἐξετάσῃ ἐπὶ ἀπαξ καὶ με συμβουλευσῇ ὀριστικῶς, ποῦ πρέπει νὰ μεταβῶ πρὸς ἀνάρρωσίν μου, δὲν δυσηρεστήθην πολὺ, ἀκούσας ὅτι, μ' ὄλην τὴν δουλειάν μου ὑπόσχεσιν, ὁ κύριος X*** ἠναγκάσθη νὰ μεταβῇ ἐκτάκτως εἰς τὸ φρενοκομεῖον παρρηγείλας νὰ μοὶ εἶπουν, ὅτι με παρκαλεῖ νὰ τὴν συναντήσω ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ, εἰς τὸ ἰδιαιτέρον αὐτοῦ γραφεῖον.

Τὸ εὐρύτατον καὶ ἀρχιτεκτονικῶς ἀριστα ἰσοκοιμημένον φιλανθρωπικὸν τοῦτο ἴδρυμα τῆς πρωσιακῆς κυβερνήσεως κείττει δέκα περίπου λεπτὰ νοτίως τῆς Γοττίγγης ἐπὶ τερπνοτάτου λόφου, ἐν μέσῳ χλωρῶν λειμῶνων καὶ σκιερῶν κήπων, περὶ τὴν ὄψιν τοῦ θεατοῦ τὴν

ὑπὲρ πᾶν ἄλλο γραφικωτάτην περὶ τὴν πόλιν ταύτην χωριογραφίαν.

Ἡ διοίκησις αὐτοῦ εἶναι ὅλως διόλου ἀνεξάρτητος τῶν ἀρχῶν τοῦ πανεπιστημίου· καὶ ὁ μόνος κρίκος, ὁ συνδέων αὐτὸ μετὰ τὴν ἱατρικὴν σχολήν, ἦτον ἡ ἀδιαμφισβήτητος εἰδικότης τοῦ καθηγητοῦ κυρίου X***, ὅστις κ' ἐδίδασκεν ἐν αὐτῷ τὴν ἐμπειρικὴν ψυχιατρικὴν παραχωρήσει τῆς διοικήσεως. Τὸ Κατάστημα εἶναι προικισμένον μετὰ πολλὰς γαίας, ἡ καλλιέργεια τῶν ὁποίων ἀνατίθεται εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν φρενοβλαβῶν, ὧσων αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις παραλυθεῖσαι ὑπὸ τοῦ βάρους τῶν συμφορῶν καὶ τῆς διαπάλης τοῦ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνος ἐν μεγάλουπλοισι δὲν χρειάζονται εἰ μὴ ἡθικὴν ἀνακούφισιν, ἐργασίαν συμφωνοτέραν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὅπως ἀνακτῆσιν τὴν προτέραν αὐτῶν ἐνεργητικότητα. Ἀλλὰ καὶ αἱ εἰσωταρικαὶ τοῦ φρενοκομείου ὑπηρεσίαι ἐκτελοῦνται κυρίως ὑπὸ τῶν ἀβλαβεστέρων αὐτῶν οἰκητόρων. Ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ νεοκόροι, καὶ τὸ θαυμαστότερον, αὐτὸς ὁ ἱεροκῆρυξ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐποχῆς, ἦτον ἐκ τῶν φρενοβλαβῶν. Ἀνθρώπος εὐλαβέστατος καὶ τὰ μάλιστα ἐντριβῆς περὶ τὰς ἱερὰς Γραφὰς, Βόλκενχαρ ὀνομαζόμενος, προλύτης τῆς Θεολογίας, ὁ ὅποιος πάντοτε μὲν συνέθετε τὴν λαμπροτάτην ἀπὸ ἀμβωνος ὀμιλίαν, σπανίως ὅμως κατώρθου νὰ τὴν ἀπαγγεῖλῃ μέχρι τέλους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ καταστήματος. Διότι τὸ ἄλλογον, ἂν καὶ ἐξ ἀνθρώπων συνιστάμενον, ποιμνίον του δὲν ἐτῆρει, ὡς εἰκὸς, τὴν πρόευσαν κατὰ τὸ κήρυγμα σιγῆν, οὐδ' ἐφέρετο πάντοτε μετὰ τὴν δέουσαν εὐπρέπειαν. Πολὺ συχνὰ τὸν διέκοπτον οἱ εὐήθεις γέλωτες τρελλοῦ τινος ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὑψηλοτέρας περικοπῆς τοῦ λόγου του· ἄλλοτε πάλιν τὸν ἐξάφνιζον αἱ συντακτικαὶ παρατηρήσεις βλακῶς τινος, καὶ τοῦτο πάντοτε κατὰ τὰ παθητικώτερα τῆς ὀμιλίας του μέρη. Τότε ὁ Βόλκενχαρ ἔχανε τὴν ἐτοιμότητα τοῦ πνεύματος καὶ τὴν συνέθειαν τοῦ κειμένου του· ἐγένετο ἄλλος ἐξ ἄλλου. Καὶ μετὰ τινῶν στιγμῶν τεταραχμένον σκέψιν περὶ τοῦ πρακτέου, ἤρπαζε τὸν ὀγκώδη τόμον τῆς Γραφῆς ὑπὸ μάλης, ἐξήρχετο διὰ πλαγίως τινὸς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ μαγειρείου, καὶ ἐκεῖ, λαμβάνων αἴφνης μεγαλοπρεπεστάτην στάσιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κενισμοῦ τῶν ὀρνίθων, τοῦ γρουλισμοῦ τῶν χοίρων, τῶν συριγμῶν καὶ πιπισμῶν τῶν νησῶν καὶ τῶν χηνῶν, ἀπήγγελλε τὸ ἀριστούργημα του μετὰ μεγίστης ῥητορικῆς τέχνης, μετὰ συγκινητικῆς κατανύξεως καὶ θεοσεβείας ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους!

Δὲν ἀγαπῶ τὰς παρεκβολὰς ἐν ταῖς διηγήμασιν· ἀλλ' ἀφοῦ ἔκμα ἐξαιρέσιν ὡς πρὸς τὴν νόσον τοῦ Βόλκενχαρ ἄς μ' ἐπιτραπῇ νὰ προσθέσω τί μοὶ συνέβη ἐν σχέσει πρὸς αὐτήν.

— Συνεπεστέρων νόσον δὲν θ' ἀπαντήσητε πολὺ συχνὰ, — μὰς ἔλεγε μίαν ἡμέραν ὁ καθηγητῆς τῆς ψυχιατρικῆς. — Παραβλέπει ὅλην τὴν τεραχὴν τῶν ζώων, ἀλλὰ δὲν ἀνέχεται τὸν ἐλάχιστον θόρυβον ἐκ μέρους ἀνθρώπων. Προφανῶς, διότι τῷ ἐναπολείπεται ἀκόμη ἀμυδράτις συνειδήσις, ὅτι ἡ πρὸς τὰ ὑψηλὰ καὶ σπουδαῖα προσοχὴ εἶναι ὁ φυσικὸς φόρος μόνης τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ἀντὶ ν' ἀφίνωμεν τὸν πτωχὸν Βόλκενχαρ νὰ ἀποδιδράσῃ ἀπὸ τῆς ἀληθῆς ἀξίον αὐτοῦ βῆμα, θὰ ἦτο ἴσως φρονιμώτερον νὰ ἀντικαθίστῶμεν ἐκάστοτε τὸ ἀνόητον αὐτοῦ ἀκροατήριον διὰ τῶν ἀκκοτέρων θηρίων τῆς αὐλῆς τοῦ μαγειρείου.

Ὁ ἀναγνώστης μου θὰ ἀπορήσῃ. Ἐν τούτοις ἐγὼ ἤθελον νὰ εἶπω ὅτι οἱ λόγοι οὗτοι μ' ἔκαμαν νὰ κοκκινίσω ἐξ αἰσχύνης μέχρι τῶν ἀκροτελειῶν τῶν ὧτων μου. Διότι ἀνεμνήσθην συνήθειν τινὰς σκηναῶν τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτηρίων τῆς ἐλευθέρας ἡμῶν Πατρίδος, σκηναῶν, ἐν αἷς καὶ ἡ εὐγενεία μου ἄλλοτε διεδραμάτισε λίαν ἐνεργὸν πρόσωπον, καὶ εὗρισκον, ὅτι ἡ πρότασις τοῦ καθηγητοῦ ἦτο δικαία νὰ ἐφαρμοσθῇ μᾶλλον εἰς τὴν παρ' ἡμῖν ἐπικρατούσαν ἀβελτηρίαν, παρὰ ἐπὶ τῶν ἀτυχῶν ἐκείνων πλασματικῶν, τὰ ὅποια ἐπὶ τέλους ἠδύναντο νὰ ἐπικαλεσθῶσιν ὑπὲρ ἐαυτῶν τὴν ἐλαφροτικὴν περίπτωσιν, ὅτι ἐστεροῦντο λογικοῦ. Ὅπως δὲ ποτε, συγγνώμην διὰ τὴν παρεκβολήν. Ἀπὸ τὰ ἐκπαιδευτήριά μας μεταβαίω, πάλιν, διὰ φυσικωτάτου τῶν ἰδεῶν συνειρμοῦ, εἰς τὸ φρενοκομεῖον.

Ὅταν, τὴν πρώτην ἐκείνην φορὰν, διανύσας τὴν σπειροειδῶς τὸν περίφουτον λόφον ἀνερχομένην κατὰ σκίον ὄδον, ἐφθασα πρὸ τῆς νεογοθητικῆς προσόψεως τοῦ λαμπροῦ τούτου οἰκοδομήματος, ἐνόμισα ἐπὶ μίαν στιγμὴν, ὅτι, παραπλανηθεὶς τῆς ὁδοῦ μου, εὗρέθην ἀπροσδοκῆτως ἐνώπιον μεγαλοπρεποῦς ἐξοχικοῦ μεγάρου, ἐν ᾧ πολυπληθὴς κόσμος διετέλει ἐν χαρᾷ καὶ εὐφροσύνῃ. Φωναὶ ἀδόντων, ἤχοι ποικίλων μουσικῶν ὀργάνων, ἐξερχόμενοι τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ παραθύρων, ἀνεμιγνύοντο μετὰ κελυθώματα τῶν πτηνῶν, τῶν ἐριζόντων πρὸς αὐτοὺς ἐν ταῖς πυκνοῖς φυλλώμασι τῶν σκιαδῶν. Ὁ ἀκούων τὰς συναυλίας ἐκείνας ἐλησημόνει νὰ ἐρωτήσῃ, διατί τόσον φαιδρὰ παραθύρα διετελοῦσι σιδηρόφρακτα, ὡς παραθύρα εἰρηκτῶν. Διατί οἱ τοῖχοι τῶν περιβόλων εἶναι τόσον ἐξησφαλισμένοι, μᾶλλον κατὰ τῶν ἐντὸς, παρὰ κατὰ τῶν ἐξωθεν τυχὸν μελλόντων ν' ἀποπειραθῶσιν τὴν ὑπέρβασίν των. Διότι ὅπισθεν τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων τοίχων, ἀντὶ τῆς στυγνῆς, τῆς ἀπελπιστικῆς, τῆς κακῆ βουσοδομοῦσιν σιγῆς τῶν εἰρηκτῶν καὶ φυλακῶν, ἀντήχουν οἱ φαιδρότεροι γέλωτες, αἱ ζωηρότεροι συνομιλίαι τῶν—τίς οἶδεν ἂν ὄχι εὐτυχῶν—

οἰκητόρων, καὶ ἠκούοντο οἱ συνήθεις κρότοι πολλαπλῶν γυμναστικῶν ἐν ὑπαίθρῳ παιδιῶν.

Ὁ θυρῶς δὲν μοὶ ἐπέτρεψε νὰ εἰσέλθω, παρὰ μετὰ πολλὰς ἐρωτήσεις καὶ ἐπανειλημμένους διατυπώσεις. Μόλας τὰς διαβεβαιώσεις μου, ὅτι εἶμαι γνωστικὸς ἀνθρώπος, μοὶ προσέφερετο λίαν ὑπόπτως, προφανῶς δι' αὐτὰς ταύτας τὰς διαβεβαιώσεις. Διότι, ἐνθυμούμαι ὅτι εἶπεν: οἱ γνωστικώτεροι ἀνθρώποι τοῦ κόσμου εἶναι ἴσα ἴσα ἐκεῖνοι, ὅσοι προσπαθοῦν μετὰ κάθε τρόπον νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ *Asylor*. Ὅταν τέλος πάντων, διὰ λαμπρῶν κλιμάκων καὶ λαμπροτέρων διαδρόμων, ὠδηγήθην εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ καθηγητοῦ κυρίου X***.

— Καλὰ ποῦ ἦλθες! Ἀνερώνησεν ὁ ἀγαθὸς γέρον. Πᾶμε νὰ σὲ παρουσιάσω εἰς τὸν διευθυντήν. Εἶναι πολὺ καλὸς καὶ σοφὸς ἀνθρώπος· εἶναι ὁ πατήρ ὅλων ἡμῶν ἐδῶ μέσῳ.

Δὲν ἤξεύρω πῶς αἴφνης ἐσταμάτησε τὸ αἷμα ἐντὸς τῶν φλεβῶν μου. Οἱ λόγοι οὗτοι, ἡ εὐγένεια μεθ' ἧς τοὺς ἐπρόφερε, μ' ἐνέπνευσαν μίαν παράδοξον ὑπόψιν· ἀνέφρακτος φρίκη ἐδέσμευσε τὴν γλῶσσαν ἐν τῷ στόματί μου. Τί δουλειὰν ἔχω ἐγὼ νὰ κάμω μετὰ τὸν διευθυντήν τοῦ φρενοκομείου! Μήπως λοιπὸν δὲν πάσχω μόνον ἐκ τοῦ στήθους; Ἐσκέφθην ἀστραπιαίως, καὶ ἠύχθην νὰ μὴ εἶχε μοῦ ἐπιτρέψῃ ποτὲ ὁ θυρῶς τὴν εἰσόδον εἰς τὸ *Asylor*!

— Μία πολὺ θλιβερὰ ἀσθένεια, εἶπεν ὁ καθηγητῆς, συγχυσθεὶς ὀλίγον ἐκ τῆς σιωπῆς μου, πολὺ θλιβερὰ, ἂν καὶ ποιητικὴ ἀσθένεια, μ' ἐκάλεσε τόσον ἐκτάκτως ἐνταῦθα, καὶ μ' ἔκαμε νὰ παραμελήσω τοὺς ἐν τῇ πόλει ἀσθενεῖς μου.

Αἱ στοαὶ, δι' ὧν διηρχόμεθα, μ' ἐφρίνοντο ὅτι ἐγύριζον γύρω, γύρω, γύρω, περὶ τὴν κεφαλὴν μου! Ὁ καθηγητῆς ἐπερίμενον εἰς μάτην νὰ τῷ ὀμιλήσω.

— Πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν, ἐξηκολούθησεν ἔπειτα, νὰ σπουδάσωμεν μίαν δυστυχεῖν νεήλυδα· ἐν θύμῳ ἐρωτικῆς ἀπελπισίας, ἐκ τοῦ δουκάτου τῆς Βαδης. Βεβαίως θὰ σ' ἐνδιαφέρῃ πολὺ νὰ ἦσαι παρὼν κατὰ τὴν ἐξέτασιν. Ὅριστε; Θὰ ἦναι τὸ πρῶτόν σου ψυχιατρικὸν μάθημα. Ἴδου ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον κυρίως παρήγγειλα νὰ ἔλθῃς.

Δόξα σοὶ ὁ Θεός! Λοιπὸν δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐξετάσῃς ἐμέ! — Εὐχαριστῶ πολὺ, εἶπον, κύριε Αὐλοσύμβουλε! Καὶ ἀνέπνευσα ἰσχυρῶς καὶ βεβαίως, ὡς ἐὰν εἶχον ἀντὶ τῶν ἀσθενῶν πνευμόνων τὰ μεγάλα φουερά τοῦ σιδηρουργείου ὑπὸ τὰ στέρνα μου!

— Πρέπει νὰ σπουδάσω τὴν κατάστασιν τῆς πρὸ τῆς ἐπανόδου τῆς μανίας, ἐξηκολούθησεν ὁ καθηγητῆς, θὰ ἦτο καὶ ἀνιστόν νὰ σὲ ἀφήσω νὰ περιμένῃς μόνος. Μετὰ τὴν συνεδρί-

αισι σ' ἐξετάζω, καὶ σὲ λέγω τὰ δέοντα ὡς πρὸς τὸ ταξιδιόν σου.

Ἐγὼ ἀνέπνευσα ἐκ νέου, καὶ προσεπάθησα νὰ φανῶ ὅσον τὸ δυνατόν ἀτάραχος. Ἄλλὰ δὲν ἠσύχασα κυρίως, παρὰ ὅταν εἶδον μετὰ πόσης δυσκολίας ὁ διευθυντὴς συγκάτευσσε ν' ἀνεχθῆ τὴν παρουσίαν μου κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀσθενούς του. Ὁ μικρόφθαλμος καὶ ψαρὸς οὗτος ἀπόγονος τῶν πυγμαίων παρενόβαλλε τὰς ἐνστάσεις αὐτοῦ τόσο ἀπροκαλύπτως, ὥστε ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἠσθάνθην ἐμκυτῶν προσωπικῶς προσβεβλημένον.

— Μὴ παρεξηγῆς τὸν φιλόφρονον συνάδελφόν μου, μοὶ ἔλεγεν ὑπερθεῖν τῆς κεφαλῆς τοῦ διευθυντοῦ ὁ κύριος Χ*.— Αὐτὸς οὔτε φιλέλλην εἰμπορεῖ νὰ ἦναι, οὔτε φιλόμηρος. Ἐν γένει δὲν ἔχει πρὸς οὐδένα σφίς ἔχοντα τὰς φρένας εἰδικὴν τινα φιλίαν. Εἰκοσιπέντε ἐτη τῶρα δὲν ζῆ καὶ δὲν συναναστρέφεται παρὰ μὲ τὰ παιδία του, τουτέστι τοὺς τρελοὺς. Ἡ ἀγαθότης του εἶναι ἀκαταμέτρητος, εἶναι ἀγευ ὀρίων, ἀλλὰ δὲν ἐκτείνεται πέραν τῶν τοίχων τοῦ κτιρίου τούτου. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἡ ἐπίσκεψίς σου δὲν ἐνοχλεῖ διόλου τὴν ἀσθενῆ, ἀλλὰ βλέπεις ὁ κύριος διευθυντὴς ἔχει, ὡς εἶπες, καὶ ἄλλας γενικωτέρας ἐπιφυλάξεις.

Καὶ ὑψώσας τὰς χεῖρας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς προσευχόμενον παιδίον:

«Αἶ γὰρ τοῦτέ τι πάτερ, καὶ Ἀττιναίαι καὶ Ἀπολλων τοιοῦτοί νεέκα μοὶ ζουμφράντημονες εἶεν Ἀγαθῶν!» ἀνέκραξεν ὁ γέρον, ῥίψας ἐπὶ τῆς ἀσχημοσύνης τοῦ διευθυντοῦ μορφῆς βλέμματὰ ἐραστοῦ ἐνθουσιώδους.

Ἰσπερ ἀπὸ τυπικῆς τινος φιλοφρονήσεως πρὸς τὸν ὅσον φιλομειδῆ τόσον δυσκέρδητον ἐκείνον μικρόφρονον, ὅστις ἐφαίνετο ἀποκρύπτων τὰς δυστυχίας τῶν αὐτῶ ἐμπειστειμένων μετὰ τῆς φειδοῦς καὶ φιλοσοφίας, μεθ' ἧς οἱ γονεῖς ἀποκρύπτουν τὰ ἐλαττώματα τῶν ἰδίων τέκνων ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ κόσμου, μετέβημεν καὶ οἱ τρεῖς πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς πασχούσης. Μετὰ τὴν πρώτην γωνίαν τοῦ διαδρόμου ἦν ἐκάμφμεν, ὁ διευθυντὴς ἀνερχομένη πηδηκτὰ, ἀλλ' ἀφορητὴ ὡς κουνέλιον στενὴν καὶ πλαγίαν κλίμακα ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς ὑποίας, ὡς ἐνόμισα, εἶδον εἰσερχομένους τὰς ἡλικίας ἀκτίνες. Ὁ καθηγητὴς καὶ ἐγὼ ἐστάθημεν πρὸ τῆς προσεχοῦς θύρας. Μετὰ τινα λεπτὰ προσδοκίας σιωπηλῆς ἔλθων ὁ διευθυντὴς ἤνοιξεν ἡμῖν τὴν θύραν, καὶ:

— Ἐμβάτε, εἶπεν, εἶναι ὅπως διόλου ἡσυχος.— Καὶ ἔκαμεν, ὡς ἐάν μιν εἰσήγεν εἰς τὸ ἄδυτον ναοῦ τινος.

Ὁ τόπος, ἐν ᾧ εἰσῆλθον ἐλατῶς, ἦτον εὐρύχωρος αἰθουσα σχεδὸν στρογγύλου σχήματος, μὲ ὕψος λίαν ἀνάλογον πρὸς τὴν διάμετρον αὐτῆς, καὶ μόνον ὑπὸ τοῦ ὑελοσκεπῆστου

θόλου τῆς φωτιζομένη. Παράθυρα δὲν εἶχεν, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ ἔχη. Διότι οἱ τοίχοι τῆς αἰθούσης ταύτης μέτρους ὕψους ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ἀναστήματος κατεῖχοντο ὑπὸ παγείας καὶ ἀπαλῆς τινος γομώσεως κατὰ τὸ σύστημα τῶν ὀλοσηρικῶν ἐκείνων ἀνακλυτηρίων τῶν κωσμοῦντων τὰς αἰθούσας τῶν πλουσίων. Τὸ ἐπικαλύπτον τὴν ἐπίστρωσιν ταύτην παχύχνουδον βελουδον, ἡμέρου κυανοῦ χρώματος, διεστίζετο εἰς κανονικὰ ῥομβοειδῆ σχήματα ὑπὸ βαθέως ἐμπηγμένων κομβίων, μόλις φαινομένων, ὡς ἐκ τοῦ πάχους τῆς γομώσεως. Τὸ γυμνὸν τοῦ τοίχου μέρος, ἀνωθεν τῆς ἐπιστρώσεως, ἦτο λευκόν. Ὁ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους παχὺς τάπητος ἦτο πράσινος ἐνῶ τὰ ἄξυλα καὶ, ὡς ἐνόησα μετὰ ταῦτα, ἀεροπληθῆ, ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμιος καθίσματα καὶ ἀνάκλιτρα εἶχον τὸ αὐτὸ μὲ τὴν περικύσμησιν χρῶμα: Κυανοῦν ἀνεκφράστως γλυκὺ καὶ ὄντως ἡμερον, ὥστε δὲν εἴξευρες ἂν ἦτο τοῦτο, ἢ τὰ χρώματα τοῦ ὑελίνου θόλου ἢ ἀφορμῆ, δι' ἣν τὸ ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐκείνῃ φῶς ἐξήσκει ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν νέρων τόσο ἐνὶ εὐχάριστον, τόσο ἀνακουφιστικὴν καὶ τοῦτ' αὐτὸ πρᾶντικὴν ἐπίδρασιν. Μηχανισμὸς ἀερισμοῦ δὲν ἐφαίνετο πούθεν. Καὶ ὅμως ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὸ ἀνευ παραθύρων τοῦτο οἶκημα, ἐνόμισα ὅτι ἐξῆλθον εἰς τὸ ὑπαιθρον: τόσο καθαρὰ καὶ δροσερὰ ἦτο ἢ ἐν αὐτῶ ἀτμοσφαιρῇ!

Ἐν τούτοις ἡ δυστυχία αὐτοῦ κατόικος δὲν ἐφαίνετο. Διὰ τοῦτο ὁ διευθυντὴς, προχωρήσας μετὰ τινας στιγμὰς σιωπῆς μέχρι τοῦ βάθους καὶ παραθεῖς τὸ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ἀπαλοῦ ἐκείνου τοιχώματος, ἠρώτησε μετὰ τῆς συμπαθητικῆς ἐκείνης φωνῆς, μεθ' ἧς καλοῦσιν οἱ γονεῖς τὰ ἀσθενούντα φίλτατά των:

— Ἐπιτρέπεται, Fräulein;

Μέρος τοῦ κυανοῦ ἐπιστρώματος ὑπεχώρησεν ἀψοφητὴ ἐν εἶδει θύρας, καὶ λυσικόμορος, λευχείμων κόρη παρέκλυσε ἐξ αὐτοῦ, ὡχρὰ μὲν, ἀλλὰ φιλομειδῆς καὶ ἐρασιμίας.

— Ὅριστε! Ὅριστε μέσα, παρακαλῶ! λάβετε θέσιν καὶ συγχωρήσατέ μοι νὰ διορθώσω τὴν καρφίτσαν μου.

Καὶ προσελθούσα εἰς τὴν αἰθουσαν, ὕψωσε τοὺς λευκοτάτους αὐτῆς βραχιόνας ἐνασχολημένη, ἀλλ' εἰς μάτην, νὰ περισυρῆ τὴν μέχρι χρυσοχρόου ξανθὴν καὶ πλουσιωτάτην αὐτῆς κόμην.

— Ἄς κουρευέται! — εἶπεν ἐπὶ τέλους περιφρονητικῶς, καὶ τὴν ἀφῆκε νὰ γυθῆ ἐπὶ τῶν τορνευτῶν ὀμοπλατῶν τῆς. — Ἀφοῦ δὲν εἶν' ἐδῶ νὰ με ἰδῆ, ἄς κουρευέται! Ἄλλὰ μὴ βιάζεσθε παρακαλῶ, διὰ νὰ σὰς παρουσιάσω καὶ τὸν μέλλοντα σύζυγόν μου. Ἐπῆγε νὰ σκαῖψῃ νὰ βγάλλῃ τὰ διαμάντια διὰ τὰ δακτυλίδια μας — τοὺς ἀρραβωνιάς μας. Μεγάλια διαμάντια! Πολὺ μεγάλια διαμάντια θὰ ἐπιθυμῆ νὰ

εὐρῆ, γι' αὐτὸ ἀργεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ. Ἐν τούτοις μὴ βιάζεσθε. Ἐχει σφυρὶ μυτερὸ, καὶ εἶναι ἀνοιχτομμάτης ἀνθρώπος. Εἰς τὸ κέντρον τῆς γῆς θὰ προχωρήσῃ, ἀλλὰ θὰ τὰ εὐρῆ καὶ θὰ ἐπιστρέψῃ.

Ἐπειτα λαβούσα ἐν κάθισμα καὶ πλησιάζασα πρὸς ἐμὲ, ὡς ἐάν ἤμεθα γνωστοὶ ἐκ παιδικῆς ἡλικίας.

— Πέες μου, παρακαλῶ, μὲ ὄλα τὰ σωστά σου, εἶπεν. Πόσον θερμὸν εἶναι τὸ κέντρον τῆς γῆς; Τόσον δὲ, ἂν τὸ χέρι μου; ἢ τόσον δὲ, ἂν τὸ μάγουλό μου; Ὅριστε; τόσον δὲ; ἢ τόσον δὲ;

Καὶ λαβούσα μετ' οἰκειότητος τὴν χεῖρά μου, ἔφερεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς πυρεσοῦσης παρειᾶς τῆς, καὶ προσήλωσε τοὺς γαλανοὺς αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν ἐμῶν, περιμένουσα νὰ τῇ ἀπαντήσω.

— Περισσότερον, ἐτραύλισα ἐγὼ συγκεχυμένος, πολὺ περισσότερο!

— Τόσον τὸ καλῆτερον! Ἀνεφώνησεν ἡ κόρη περιχαρῆς, καὶ ἐτιναχθῆ ὡς δορκὰς ἀπὸ τῆς θέσεώς τῆς, κροταλίασα τὰς μικρὰς αὐτῆς χεῖρας.

— Τόσῳ τὸ καλῆτερον! Μοὶ ἔφυγε ψυχρὸς, καὶ θὰ μοὶ ἔλθῃ ὀπίσω ὅλος φωτιά! ὅλος ἀγάπη! Γι' αὐτὸ μὴ βιάζεσθε, παρακαλῶ, περιμένετε νὰ τὸν ἰδῆτε. Θέλετε νὰ ψάλλω τίποτε γιὰ νὰ μὴ τὰς παραφρῆνῃ ἡ ὥρα;

Καὶ εἰσελθούσα ὡς ἀστραπὴ εἰς τὸ προσεχὲς δωμάτιον, ἐπέστρεψε φέρουσα περίχρυσον ἰταλικὴν χάρπαν. Ἐπειτα ἐκλέξασα ὑπὸ τὸν χρωματιστὸν θόλον τὸ μέρος, ὅθεν εἰσῆρχετο προφανῶς τὸ περισσότερο καὶ λευκότερον φῶς ἐτοποθετήθη ἁπλῶς φιλαρέσκως ὑπὸ τὰς ἀκτίνες αὐτοῦ καὶ ἤρχισε νὰ κρούῃ τὰς χορδὰς τοῦ ὄργάνου τόσο φαιδρὰ καὶ τόσο ζωηρὰ, ὡς ἐάν ἦτον ἡ εὐτυχιστέρα κόρη τοῦ κόσμου. Κατ' ἀρχὰς δὲν ἐπαίζεν ἢ μὴ γεννήματα τῆς φαντασίας τῆς. Μετ' ὀλίγον ὅμως ἤρχισε νὰ ψάλλῃ μελαγχολικώτερον συνοδεύουσα μὲ τοὺς μαγικούς καὶ νοηλεῖς τοῦ ὄργάνου τῆς τόνους φωνῆν ἔτι μαγικωτέραν, ἔτι νοηλεστέραν:

— Πῶς ἦν ' στοῦ δάσος σκοτεινῶ, φταῖν τὰ κλαδάκια τὰ πυκνά.
Πῶς δὲ μὲ ἀγαπᾷ ὁ καλὸς μου,
τὸ 'ξεύρω ἀπ' τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου.
Ἄχ, καὶ βᾶχ, θὰ 'πῆ καὶ μὸς
μὰ πονεῖ ὁ χωρισμός,
κ' ἡ ἀγάπη κονδυλάει,
ἂν βαρκούλα 'στὰ πελάγη!

Ἐδῶ διέκοψεν αἴφνης τὴν μουσικὴν, καὶ ἀποταθεῖσα πρὸς τὸν διευθυντὴν, ὡς ἐάν συναπλήρου ἀρξαμένην ἤδη ὀμιλίαν τῆς:

— Καὶ στείλατέ μοι τὴν παραμάντα μου τὴν Ἀννίκαν, εἶπε, γιὰ νὰ τοῦ γράψω ἕνα

γράμμα νὰ τοῦ τὸ 'πῶ φανερὰ καὶ 'ξάστερα. Ἐπειτα, ἀναλαβούσα πάλιν τὸ ὄργανόν τῆς ἤρχισε νὰ ψάλλῃ ἐπὶ ῥομαντικωτέρου τόνου, καὶ συγκεκινημένη μέχρι δακρύων:

Ἐύρεις τὰ πράσιν' ἀρογοῖαλια,
ποῦ ἡ λεμονιαῖς ἀνθούνη;
Ποῦ μὲς' 'στους ἰσκιούς πορτοκαλῖα
χρυσᾷ μωσχοβουλοῦνη; —
Ἐκεῖ, ἐκεῖ, 'στὴν γῆν τοῦ Παραδείσου,
νὰ ταξιδεύσω 'πιθυμῶ μαζὶ σου!

Ἄλλ' οὕτως ἐσπευσμένως καταντήσασα εἰς τὴν κατακλιθεῖσα τῆς γνωστῆς ταύτης στροφῆς τοῦ Γερμανοῦ ποιητοῦ, καὶ πρὶν ἔτι συμπληρώσῃ τοὺς συνοδεύοντας τὸ ἄσμα τῆς τόνους, διακοπέσασα αἴφνης ἐκ νέου, ἔρριψε τὸ ἐπὶ τοῦ στήθους πρὸς μέρος τῆς ξανθῆς αὐτῆς κόμης ὑπερθεῖν τοῦ ὄμου τῆς, καὶ σείσασα τὴν ὠραίαν κεφαλὴν οὕτως, ὥστε αἱ μεταξίνας τρίχες νὰ περισυναχθῶσιν ὅσον οἶόν τε ἐπὶ τῶν νώτων αὐτῆς:

— Ἀνάθεμά τους, εἶπε, ποῦ 'βγάλλουν τὰ τραγοῦδια, καὶ κανένα δὲν ταιριάζει γιὰ τὸν ἐκούτὸ μου! Κανένα, κανένα! Ὡς κ' ἐκεῖνο ποῦ ἔκαμα ἐγὼ— κ' ἐκεῖνο δὲν ταιριάζει! Καὶ σύρουσα τοὺς λεπτοφυεῖς αὐτῆς δακτύλους ἐπὶ τῶν εὐχῶν τῆς χάρπας χορδῶν, ὡς ἐάν τὰς ἐθώπειεν, — ἔχει ὅμως ὠραία μουσικὴ, πολὺ ὠραία μουσικὴ! εἶπε μετὰ παιδικοῦ στόμφου. Τόσον ὠραία, ποῦ κανένας δὲν τὴν ἔγραψεν ἀκόμην. Γι' αὐτὸ μὲ συγχωρεῖτε, ἂν τὴν ψάλλω χωρὶς νόταις.

Καὶ τῶρα, φίλε ἀναγνώστα, μὴ περιμένης ἀπὸ ἀνθρωπίνην γραφίδα νὰ σοὶ παραστήσῃ τὴν βαθέως συγκινητικὴν ἐκείνην σκηνὴν, τῆς ὁποίας ἡμεῖς ἐγενόμεθα θλιβεροὶ, ἐκπεπληγμένοι μάρτυρες. Ἴσως τελειοποιημένον τι σύστημα φωνογράφου θὰ κατώρθου ν' ἀντιγράψῃ στιγμιαίως ἕνα πρὸς ἕνα, καὶ διατηρήσῃ τοὺς καθέκαστα τόνους τῆς μελαγχολικῆς αὐτῆς μουσικῆς, οὕτως ὥστε ν' ἀναγνωσθῆ καὶ παρ' ἄλλων. Ἄλλὰ ν' ἀναγνωσθῆ μόνον, ὅχι καὶ νὰ ψαλλῆ. Διότι τὴν δαιμονίαν ἐκείνην δύναμιν, ἢ τι, ὡς μαγικὸν πνεῦμα ζωῆς, διήκουσα, ἐνεψύχου τὰς φανταστικὰς καὶ αὐτοσχεδίου συμπώσεις τῶν τόσο ἀπλῶν καὶ συγχρόνως τόσο ἀνεκφράστων ἐκείνων τόνων, τὰς μελωδικὰς, κ' ἐνταυτῶ δραματικὰς ἀποχωρήσεις ἑνὸς ἐκάστου στίχου, μιᾶς ἐκάστης λέξεως — ναί, μιᾶς ἐκάστης συλλαβῆς, δι' ὧν μιν ἔκαμεν νὰ βλέπωμεν μετ' ἀνατριχιάσεων ἐνώπιόν μας ζωντανὰς καὶ κινουμένας τὰς τόσο ἀμυδρῶς, τόσο ἀλληγορικῶς ὑπαινιχτικὰς εἰκόνας τοῦ βαψωδῆματός τῆς — αὐτὰ οὐδεμίαν χειροποίητος μηχανὴν, οὐδεμίαν μουσικὴν μεγαλοφυῖα δύναται νὰ ἐπαναλάβῃ πλέον, νὰ μιμηθῆ, ἔστω καὶ μακρόθεν.

Ἄλλὰ τὴν μελαγχολικῶς συμπεπτωκυῖαν στάσιν τοῦ σώματος, τὴν ἀορίστως ἀπελπιστικὴν τῆς μορφῆς τῆς ἔκφρασις, καὶ συγγρόνως τὰς εἰδικὰς φυσιογνωμικὰς κινήσεις, δι' ὧν συνώδευε τοὺς φθόγγους τῆς φωνῆς, τοὺς ἤχους τοῦ ὄργανου τῆς, ποῖον φωτογραφικὸν μηχανήμα, ἢ ποῖα ὑπεράνθρωπος τέχνη ζωγράφου θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ τὰς ἀντιγράψῃ! Δὲν λέγω τίποτε περὶ συγγραφικῆς μεγαλοφυΐας. Διότι τὸ γεγονός, ὅτι καὶ ἐν τῇ ἀσθενεστάτῃ ταύτῃ ἀφηγηθεὶς ἀναγκάζομαι νὰ χωρίσω τὰ ἐν τῇ φύσει τόσον ἀχωρίστως συννηωμένα στοιχεῖα μουσικῆς καὶ φυσιογνωμίας, καταδηλοῦ, νομίζω, τρανότερα τὴν παραστατικὴν ἀτέλειαν οἴου δήποτε γραπτῶν λόγων.

Διὰ τοῦτο ἐμπιστεύομαι εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ εὐαίσθητου ἀναγνώστου μου, καὶ τὸν ὑπενθυμίζω μόνον ν' ἀναλογισθῇ τὸν θλιβερὸν προσορισμὸν τοῦ οἰκοδομήματος, ἐν ᾧ εὐρισκόμεθα τὴν εἰδικὴν κατασκευὴν τῆς αἰθούσης, τὸν χρωματισμὸν αὐτῆς, τὴν τεχνητὴν μαγείαν τῶν φωτεινῶν ἀκτίνων, ὑφ' ὧν ἡ δυστυχὴς ἐφωτίζετο, τὴν ὑποφθίνουσαν ἤδη καλλονὴν, τὴν ἐνδυμασίαν τῆς ψαλλούσης καὶ τὴν θυμαστὴν τοῦ πάθους κλίμακα, δι' ἧς ἡ φωνὴ καὶ ἡ φυσιογνωμία ἀνῆλθον ἀπὸ τῆς εἰδυλλιακῆς εὐδίας τοῦ πρώτου στίχου μέχρι τῆς ζοφερωτάτης ἀπελπισίας τῶν τελευταίων φθόγγων τοῦ ἄσματός της. — Ταῦτα πάντα τὸν ἀφίνω νὰ φαντασθῇ, ὅπως ἐννοήσῃ τὴν ἰσχυρὰν συγκίνησιν, ὑφ' ἣν αἱ καρδίαι ἡμῶν διετέλουν κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκεῖνας καὶ κρίνῃ περὶ τῆς τεραστίας δυνάμεως, ἣν κατώρθωσαν νὰ ἐξασκήσωσιν ἐφ' ἡμῶν αἱ ἐξῆς ἀπλούσταται στροφαί :

« Ἐνας βράχος στὰ βουνὰ
συλλογιέται μοναχὸς του.
Ἐνα βράκι, ποῦ περνᾷ,
καὶ τραγουδάει ἐμπρὸς του.

« Μιὰ ἀνεμώνη, ποῦ ἀνθεῖ
Ἄπ' τὸν βράχο βλαστημένη,
νὰ νοήσῃ προσπαθεῖ
τὸ τραγοῦδι τί σημαίνει.

« Κι' ὄλο σκύφτει, πιὸ πολὺ
μακρὰ ἀπ' τὸ στήριγμά της :
Τί τραγοῦδι νὰ λαλή
ὁ τρεχάμενος διαβάτης ;

« Τραγοῦδᾷ γιὰ μιὰ ἀγκαλιά,
ποῦ μὲ πόθον ἀνοιγμένη,
σὲ χρυσὴν ἀκρογιαλιά
μέρα νύχτα τὸν προσμένει.

« Ἀχ, κι' ἄς ἡμουν, λέγει, ἐγὼ
ἴκρινη ποῦ θὰ τ' ἀγκαλιάσῃ! »
Καὶ τὸ βεῦμα τὸ γοργὸ
σκύφει ἡ δυστυχὴ νὰ φθάσῃ.

« Μὰ, σὰν ἔσκυβ' ἔτσι δὲ,
τὸ νερὸ μὲ τὴν ὄρμη του
τὰ φυλλάκια τῆς μαδᾶ,
τὰ κατρακυλᾷ μαζί του!

Τώρα στέκει μαδητῆ,
μὲ τὰ δάκρυα, στὸ μάτι—
Διατί, ἄχ! διατί
ν' ἀγαπήσ' ἕνα διαβάτη; . . . —

Ὁ διευθυντὴς καθ' ὄλον αὐτὸ τὸ διάστημα συνεννοεῖτο διὰ βλεμμάτων καὶ ψιθυρισμῶν μετὰ τοῦ καθηγητοῦ. Ἄλλὰ τὰ δάκρυα, καὶ τῶν τριῶν ἡμῶν νομίζω, ἔρρεον πρὸ πολλοῦ ἤδη σιωπηλῶς. Ὅσον ἐπροχώρει τὸ ἄσμα, τόσον ἡ κόρη ἐγίνετο νευρικὴ. Καὶ ὅταν ἐφθασεν εἰς τὸν τελευταῖον στίχον, οἱ λεπτοὶ καὶ ῥοδοβαφεῖς αὐτῆς δάκτυλοι, ὡς ἐὰν ἦσαν χαλύβδινα πλῆκτρα ἐθραυσαν διὰ μιᾶς ὄλας τὰς χορδὰς, ἐφ' ὧν ἔτυχε νὰ κινῶνται. Νευρικὴ σιγῇ ἐπεκράτησεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς. Μεθ' ἧς ἡ κόρη ἠγέρθη αἰφνης, καὶ στηριγμένη ἐπὶ τοῦ μουσικοῦ τῆς ὄργανου, ἐθύθισεν ἀτενὲς βλέμμα διὰ τοῦ κυανοῦ τῆς αἰθούσης τοιχώματος, οὕτως, ὡς ἐὰν ἐβλεπε δι' αὐτοῦ μακρὰν, πολὺ μακρὰν. Καί, ὡς ἐὰν ἀπετεινετο πρὸς τοὺς ὀροφύλακας τῆς πατρίδος της :

— Κλείσατε τὰς θύρας, ἀνέκραξε μεγαλοφώνως, ὡς ἄνθρωπος κινδυνεύων. Βγάλτε τοὺς ξένους ἔξω, καὶ κλείσατε τὰς θύρας! Εἶναι φονιάδες τῶν καρδιῶν! Ἐμπαῖκται τῆς ἀγάπης!

Τὸ ὄργανον, λακτισθὲν ὑπ' αὐτῆς αἰφνιδίως, ἐτινάχθη περὶ ἡμῶν μὲ κλαυθμηροὺς τόνους τῶν ῥηγνυμένων χορδῶν του. Ἡ παράφρων ῥίψασα μανιῶδες ἐφ' ἡμᾶς βλέμμα πλῆρες ἀπεχθείας καὶ μίσους, ὤρμησε πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος, ὡς ἐὰν ἐζήτει νὰ φύγῃ. Ἄλλὰ συγκρουσθεῖσα πρὸς τὸ ἀπαλὸν τοῦ τοίχου ἐπίστροφμα, ἔπεσεν, ἢ μᾶλλον συνεσπειρώθη πρὸ αὐτοῦ, μὲ τὰ νῦτα πρὸς ἡμᾶς ἐστραμμένη.

Ὁ διευθυντὴς ἐκλειδίσεν ἀψοφητὴ τὴν θύραν, δι' ἧς εἶχομεν εἰσελθεῖ, καὶ, λαβὼν τὸ ὄργανον μεθ' ἑαυτοῦ, μᾶς ἐνευσε νὰ περάσωμεν εἰς τὸ δωμάτιον, ἐξ οὗ ἐξελθοῦσα ἡ νεάνις μᾶς εἶχεν ὑποδεχθῆ. Ὅταν εἰσήλθομεν εἰς αὐτὸ ἐκλειδίσεν κ' ἐκεῖνη τὴν θύραν ἀποκλείσας τοιουτοτρόπως τὴν δυστυχῆ ἐντὸς τῆς κυκλοτεροῦς αἰθούσης. Τότε ἐνόησα διατί οἱ τοῖχοι καὶ αἱ θύραι τοῦ δωματίου ἐκεῖνου ἦσαν οὕτω παχέως ἐπεστρωμένοι, καὶ διατί τὰ ἐν αὐτῷ καθίσματα συνίσταντο ἀποκλειστικῶς ἐξ ἀεροπληθοῦς ἐλαστικοῦ κόμμιος, ὄντα διὰ τοῦτο λίαν ἐλαφρὰ καὶ ἀπαλά. Ἡ δυστυχὴς κατελαμβάνετο ἐκ διαλειμμάτων ὑπὸ ἐπικινδύνου μανίας, καὶ ἔπρεπε νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ πιθανὴν αὐτοχειρίαν ἢ καὶ ἀπλᾶ μωλωπισματα, ὡς τῶν σφοδρῶν καὶ τυφλῶν αὐτῆς συγκρούσεων πρὸς τοὺς τοίχους καὶ τὰ ἐπιπλά! Σιγῆλοι

καὶ σκυθρωποὶ διήλθομεν τὸ προσεχὲς δωμάτιον καὶ ἐν τρίτον μικρότερον αὐτοῦ. Δὲν ἐσκέφθη νὰ τὰ περιεργασθῶ, νομίζω ὅμως, ὅτι δὲν διέφερον οὐσιωδῶς ἀπὸ τὸ ἄσπι περιγραφέν. Ὅταν ἐξήλθομεν εἰς τὸν διάδρομον, εὐρέθημεν παρὰ τὴν στενὴν καὶ πλαγίαν κλίμακα, τὴν ὁποῖαν ὁ διευθυντὴς εἶχεν ἀνέλθει, πρὶν μᾶς εἰσαγάγῃ πιθανῶς, ὅπως βεβαιωθῇ ἐκεῖθεν περὶ τῆς καταστάσεως τῆς πασχούσης. Τὴν ἀπλὴν ταύτην ὑποψίαν μου ἐνίσχυσε τώρα τὸ γεγονός, ὅτι οἱ δύο ἱατροὶ ἀνῆλθον τὴν αὐτὴν ἐκεῖνην κλίμακα τόσον σύννους καὶ ἀφηρημένοι, ὥστε οὐδέτερος ἐπρόσεξεν εἰς ἐμὲ ἢ ἀκολουθῶ ἢ ὄχι. Ἀνῆρχοντο νὰ παραμυνεύσθω τὰς κινήσεις τῆς παράφρονος, δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία. Ὁ φύλαξ, ὅστις φρίνεται ἀδιακόπως παρεφύλαττεν ἐκεῖ που, κατῆλθε μετ' ὀλίγου πρὸς ἀναζήτησίν μου, ἀλλ' ἐγὼ οὐδὲ τὴν ἐπιθυμίαν, οὐδὲ τὴν δύνάμιν τῆς ψυχῆς εἶχον νὰ παραστῶ περικτέρω μάρτυς δυστυχίας τόσον φοβερᾶς, τόσον σπαραξικαρδίου! Ὁ νοῦς μου ἐνηχολεῖτο μὲ πικροὺς μελαγχολικοὺς συλλογισμοὺς βαρεῖα θλίψις ὑπερεπλήρου τὴν καρδίαν μου τὰ δάκρυά μου ἔρρεον ἀκράτητα. Ἀνελογίζομαι ὁποῖα τις πρέπει νὰ ἦτο ἡ δισταλαίνα κόρη πρὸ τινων ἰσως ἡμερῶν ἀκόμῃ, καὶ ὁποῖα ἦτο σήμερον! Καὶ ἔκλαιον τὴν νεότητά της, τὴν ὠραιότητά της, τὴν ὀρφανείαν τῶν ἀτυχῶν αὐτῆς γονέων, καὶ ἔκλαιον διὰ τὴν ἀσπλαγχνον τῆς φύσεως ἀπανθρωπίαν, ἣτις ὠκοδόμησεν ἐπὶ θεμελίω ἀσθενεστάτων τὸν, ὅσον θαυμασιώτατον, ἄλλο τόσον ἀκροσφαλέστατον μηχανισμόν τῆς τῶν θνητῶν διανοίας. Καὶ ὅσα μᾶλλον ἐσκεπτόμην, τόσα μᾶλλον ἀκατάσχετον, τόσα πικρότερον ἐξεχύνετο κατὰ τῆς μητρίδος ταύτης τὸ βωθὸν μου παράπονον. Τίποτε, ἐσκεπτόμην κατ' ἑμαυτὸν, τίποτε δὲν μᾶς ἔχει δώσει καλὸν, ἀμέτοχον τῆς ιδιότητος ἐκεῖνης, εἰς τὴν ὁποῖαν μία μόνη στιγμή ὑπεραρκεῖ, ὅπως τὸ μεταβάλλῃ εἰς δύο καὶ τρεῖς φορὰς κακόν! Ἀπὸ τῆς ἀπλῆς χάριτος καὶ δεξιότητος τῶν μελῶν τοῦ σώματος, μέχρι τῶν πολυπλοκωτάτων λειτουργιῶν τοῦ ἰσοθέου ἡμῶν πνεύματος, οὐδὲν, οὐδὲν μᾶς ἔδωκε πλεονέκτημα, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἐπισκιάζῃται ὑπὸ τινος παρακολουθοῦντος αὐτῷ μειονεκτημάτος! Ἰδέτε τὸν σκώληκα τῆς γῆς. Τί ταπεινότερον, τί ἀτελέστερον πλάσμα ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ κανεὶς; Καὶ ὅμως τίς θὰ τὸ ἐπίστευεν; Ἡ Φύσις προσηνέχθη πρὸς τὸν σκώληκα φιλοστοργότερον ἢ πρὸς τὸν αὐτοκαλούμενον βασιλέα τῆς δημιουργίας!

Φαντασθῆτε τὸν ἄνθρωπον ἐστερημένον χειρῶν καὶ ποδῶν—ὁποῖος κίνδυνος διὰ τὴν ζωὴν του! Τί ἐλεεινὸν καὶ ἀσχημον θέαμα διὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς! Πόσον δύσκολος ἡ διατροφή του! Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Φύσις—ἀγρὸν ἠγόρασεν!

Ἄλλὰ διχοτομήσατε τὸν σκώληκα, καὶ θὰ τὴν ἰδῆτε μετὰ πόσης δραστηριότητος καὶ φιλοστοργίας θὰ σπεύσῃ νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἀποκοπέν, νὰ ἄρῃ τὴν μικρὰν ἀσχημίαν, νὰ κάμῃ ἐκ τῶν τεμαχίων τοῦ ἐνὸς δύο σκώληκας! Ἰδέτε τὸ ὄρυκτὸν τῆς γῆς. Ἀψυχότερον πλάσμα ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ κανεὶς; Ἡ συμπάθεια, μεθ' ἧς τὰ ἀτομὰ του ἔλκονται πρὸς ἀλλήλα, ἡ μαθηματικὴ ἀκριβεία, μεθ' ἧς ἡ ἀμυδροστάτη αὐτῶν διάνοια οἰκοδομεῖ τοὺς ἀπλοῦς, τοὺς ὁμοιομόρφους καὶ κανονικοὺς αὐτῶν συλλογισμοὺς, ἡγουν τὰ κρυστάλλα των, εἶναι τόσον στοιχειώδης, τόσον ἀφανῆς, ὥστε πρὸς ἐξήγησιν τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν, αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι ἠναγκάσθησαν νὰ τὰς χωρίσωσιν ἀπὸ τῶν κεκτημένων αὐτὰς ἀτόμων νὰ τὰς χαρακτηρίσωσιν μὲ τὰ γενικὰ καὶ ἀκατάληπτα ὀνόματα τοῦ ἤλεκτρισμοῦ καὶ τοῦ μαγνητισμοῦ, τῆς ἑλξεως καὶ τῆς ὤσεως. Ἄλλὰ συγχύσατε τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς συλλογισμοὺς τῶν ὄρυκτων, δηλαδή βλάψατε τὰς γωνίας καὶ τὰς ἑδρας τῶν κρυστάλλων αὐτῶν, καὶ θέσατέ τα ἐν τῷ μέσῳ τῶν διατρεφουσῶν αὐτὰ συστατικῶν οὐσιῶν, καὶ θὰ ἰδῆτε μετὰ ποίου ζήλου ὑποστηρίζει ἡ Φύσις τὰς ἀύλους ἐκεῖνας ἐσωτερικὰς λειτουργίας, ὅπως ἀνοικοδομήσωσι τὰ βλαβέντα μετὰ τῆς αὐτῆς μαθηματικῆς ἀκριβείας, μεθ' ἧς καὶ πρότερον. Ἄλλ' ὅταν βλαβῇ τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ὅταν θραυσθῇ ἐλαττήριον, ἢ σταματήσῃ τροχὸς τις ἐν τῷ μηχανισμῷ ἐκεῖνῳ τοῦ νοῦς, ὃν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς τόσον χαρακτηριστικὰ ὠνόμασε ῥωλόγι, τότε—ἡ Φύσις ἐξακολουθεῖ νὰ ἐξετάζῃ: ποῖα ἀράχνη ἔχασε τὸν δέκατον αὐτῆς πόδα διὰ νὰ τῆς τὸν ἀναπληρώσῃ. Ποῖα σάυρα ἐθαυρήθη τὸν ὑδροχαρῆ αὐτῆς βίον, διὰ νὰ τῇ κατασκευάσῃ, ἀντὶ τῶν βραγχιῶν, κατάλληλα ἀναπνευστικὰ ὄργανα, νέους συμπαγεῖς πνεύμονας, καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς. Ἄλλὰ τὴν περικαλλῆ ταύτην νεάνιδα, τὸ ἄκρον ἄκρον τῆς δημιουργίας αὐτῆς; Τὴν ἀφίνει ἔρμαιον τοῦ δυστυχήματός της, καὶ οὔτε σπεύδει κἄν νὰ τὴν λάβῃ ὀπίσω, νὰ τὴν ἐνώσῃ μὲ τ' ἀρχικὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν τόσον ἀτελῶς τὴν ἐπλασεν, ἀλλὰ τὴν παρέχει θέαμα τόσα μᾶλλον οἰκτρὸν καὶ σπαραξικαρδίων εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ὅσα διακυγεστέρα μᾶς εἶναι ἡ συνειδησις περὶ τῆς δῆθεν ὑπεροχῆς καὶ τελειότητος ἡμῶν! . . .

Τοιαῦτά τινα ἐσκεπτόμην περιπατῶν ἐν τῷ διαδρόμῳ τοῦ φρενοκομείου, μέχρις ὅτου ἐλθὼν ὁ καθηγητὴς μὲ ὠδήγησεν εἰς τὸ γραφεῖόν του. Αἱ ὑποψαίαι μου περὶ τῆς δυστυχούς δὲν ἦσαν φαντασιώδεις. Αἱ ἀσθένειαι αὐταί, εἶπεν ὁ γέρον μετὰ προφανοῦς λύπης, δὲν ἀρκεῖ μόνον ὅτι εἶναι ἀνίατοι, ἀλλὰ καὶ δὲν χρησιμεύουσι διόλου πρὸς φωτισμὸν τῆς ἐπιστή-

έτους ζήτημα μεγάλης σημασίας, αντικείμενον σκέψεως μακρᾶς, ἀρχομένης μῆνα ὄλον πρὸ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου, καὶ ἀφαιρῆ δαπάνης σπουδαίας, ἣν μετὰ κόπου πολλοῦ ὑφίστανται οἱ παρὰ τὸ Λύδιον ἔργα τῶν πλουσίων πεζοὶ μὲν βαδίζοντες, ἀλλὰ τέθριππα ὀνειρευόμενοι.

Δι' αὐτὸ κεραινεῖτο πέρυσιν ὁ καλλιτέχνης Μάικαρτ, ὅτι δὲν ἐπώλησε πολλὰ, διότι δὲν εἶχεν ἀρκετὰ ἀκριβᾶ ἀντικείμενα νὰ προσφέρει εἰς τοὺς πανταχόθεν ζητοῦντας.

Δι' αὐτὸ ἀκούεις πανταχόθεν τοὺς ἀγαθοὺς, ἀγαθωτάτους, ἀλλὰ φιλοπρόσθους οἰκογενειάρχας ὀδυνωμένους ὅτι μὴ οἱ κατορθοῦσι διὰ δαπάνης δισχιλίων καὶ τρισχιλίων δραχμῶν νὰ ἐξοφλήσῃ τὰς ἐκ τῆς πρώτης τοῦ ἔτους ἐποχρίσεις των.

Δι' αὐτὸ ἐντρέπονται σήμερον νὰ χαρίσωσι καὶ δὲν χαρίζουσι πλέον ὅσοι δειλοὶ μὲν καὶ πεπτοημένοι ἀτενίζουσι κάτωθεν πρὸς τὸν κολοφῶνα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ πλοῦτος εἰς ὃν ἀνεβρίχθησαν αἱ Ἀθηναίαι, δὲν τολμῶσι δὲ καὶ ν' ἀποπειραθῶσι τὴν ἐκείσε ἀνάβασιν διὰ δαυνείων κλιμάκων.

Δι' αὐτὸ, τέλος πάντων καὶ ἐν ὀλίγοις, τὰ ὠραία πρωτοχρονιάτικα τῶν πατέρων ἡμῶν, ἅτινα ὀλίγην εἶχον τὴν ἐσωτερικὴν ἀξίαν, μεγάλην δὲ τὴν ἀπὸ τῆς προκρίσεως τοῦ διδόντος καὶ τῆς χάριτος τοῦ λαμβάνοντος, ἐξέλιπον πλέον καὶ μὴ οἱ ἀναφαίνονται, δίκην ναυαγίων ἐποχῆς παρελθούσης, κατὰ κλυζομένης ὄλον ἐν τῷ κύμα τῶν νέων ἀναγκῶν καὶ τῶν νέων ὀρέξεων, εἰς τὰς χεῖρας ὀλίγων νηπιῶν, ἀνεψιοῦ τινος λησμονημένου, ἢ ὑπηρετοῦ μὴ διατελοῦντος ὑπὸ τὴν ἰδιαιτέραν ἡμῶν εὐνοίαν.

Δὲν ἤξεύρω, ἀναγνώστᾳ μου, τί δῶρα ἔκαμες ἐφέτος. Σ' εὐχομαι ἀπὸ καρδίας νὰ ἔκαμες ἐκ τῶν τελευταίων τούτων, ἀλλὰ καθ' ὃν τρόπον τὰ ἔκαμνον ἄλλοτε οἱ πρὸ σοῦ: τοῦτέστι μετ' ἐνδομύχου εὐχαριστήσεως καὶ ἐν πλήρει συναίσθησει ὅτι ὁμοίαν προὔξενησες εὐχαριστήσιν εἰς τοὺς λαβόντας.

Κατ' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν τρόπον σοῦ προσφέρω κ' ἐγὼ τὰς εὐχὰς μου πάσας, καὶ μίαν ἰδίως, τὴν καλλιτέραν ὄλων: νὰ ἔχῃς ἔτι καὶ νὰ διατηρήσῃς ἐπὶ μακρὸν τὴν κεφαλήν σου ὑπεράνω τοῦ βεῦματος, τὸ ὅποσον ὀνομάζομεν σήμερον ἐν Ἀθήναις βεῦμα πολιτισμοῦ.

ΔΙΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ

Τὸ νὰ λέγῃ τις περὶ ἀνθρώπου ὀργίλου, ἀδίκου, φιλονεικοῦ, δυστρόπου καὶ ἀγροῦκου ὅτι τοιοῦτος εἶνε ὁ χαρακτήρ του, οὐδαμῶς δικαιολογεῖ αὐτόν, ὡς νομίζεται, ἀλλ' ὁμολογεῖ, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῇ, ὅτι τόσον μεγάλα ἐλαττώματα εἶνε ἀνίατα.

ΠΩΣ ΕΙΡΓΑΖΕΤΟ Ο ΔΟΥΜΑΣ

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν γενομένων πρὸ τινος ἐν Παρισίοις ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμά, πλεῖστα ἔγραψαν αἱ γαλλικαὶ ἐφημερίδες περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ περιωνύμου μυθιστοριογράφου. Ἐκ τούτων ἰδιαίτερον θέλητρον ἔχουσι μάλιστα τὰ ἀπεικονίζοντα τὸν ὄντως περιέργον τρόπον, καθ' ὃν συνέτασσε τὰ ἀπειρα αὐτοῦ ἔργα ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Μοντεχρίστου*, ὡς τοιαῦτα δ' ἐκρίναμεν ἀξία νὰ μετενέγκωμεν αὐτὰ ἐνταῦθα:

Ἀπὸ τῆς πέμπτης ὥρας τῆς πρωίας ὁ Δουμάς μετέβαινε εἰς τὸ σπουδαστήριόν του χιτῶνα μόνον καὶ περισκελίδα φορῶν, καὶ ἐκάθητο πρὸ ἐλατίνης τραπέζης· ἀφίει δὲ τὴν γραφίδα αὐτοῦ νὰ τρέχῃ ἐπὶ μεγάλων φύλλων γαλανοῦ χάρτου μετὰ ταχύτητος μεγίστης, σταματῶν μόνον ὅπως γευματίζῃ, καὶ παρατείνων ἐνίοτε τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ μέχρι καὶ τῆς νυκτός. Καὶ γράφων ἠδύνατο νὰ συνδιαλέγηται μετὰ τῶν περὶ αὐτόν, ἀπεκρίνετο δὲ προσφυσάτα πάντοτε μὴ διακόπτων τὸ παράπαν τὴν ἐργασίαν του. Ἐνίοτε συνεβουλεύετο τινὰς τῶν παρόντων ἐκεῖ φίλων του περὶ τῆς τροπῆς ἣν ἔπρεπε νὰ δώσῃ εἰς τινὰς σκηνὰς τῶν μυθιστορημάτων του, ἐκ τούτου δ' ἀστεϊόταται προέκυπτον συζητήσεις. Εἰς τινὰ παρ' αὐτῷ ζενιζόμενον ἐχάρισε ποτὲ τὴν ζωὴν ἀθῶων τινῶν προσώπων, ἅτινα ἀδυσωπῆτως εἶχε καταδικάσει, ἐφείσθη δ' αὐτῶν μὴ δυνάμενος τίποτε ν' ἀρνηθῇ εἰς τὸν ζῆνον του.

Πολλῶν ἐπελαμβάνετο ταύτοχρόνως ἔργων μεταπηδῶν ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ τοῦ μυθιστορηματος εἰς τ' Ἀπομνημονεύματα καὶ ἐκ τούτων εἰς τὸ δράμα ἢ τὴν κωμῶδιαν. Ἐσπευδεν, ἔλεγε, νὰ λησμονήσῃ ὅσον τάχιστα τὸ ἀρτιγραφὲν, ὅπως μὴ ἡ ἀνάμνησις αὐτοῦ ἐπηρεάσῃ τὸ νέον παρασκευαζόμενον ἔργον. Εἰς τοιοῦτον δὲ βαθμὸν κατώρθου τοῦτο, ὥστε ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν φίλος του ἀπήγγελλε περικαπὴν τινὰ δράματός του ὁ Δουμάς ἐπέκρινεν αὐτὴν ὡσεὶ ἦτο ἀλλότριον ἔργον.

Ἄμα ὡς ἐλάμβανε τὴν γραφίδα οὐδέποτε ἐσταμάτα ὅπως μελετήσῃ τὸ θέμα του, οὐδ' ἐνδιέτριβε περὶ τὴν οἰκονομίαν τοῦ συγγράμματος· οὐδέποτε μετέβαλλε γραφεῖσιν φράσιν. Σπανίως δ' ἀνεγίνωσκε τὰ χειρόγραφα αὐτοῦ ἐκτὸς μόνον ἂν συνέγραφεν ἔργον ἀξιώσεως ἔχον. Ἄν παραδείγματός χάριν συνέτασσε δράματι διὰ δευτερεῦον θέατρον κατεσκευάζεν ἀκριβῶς μίαν πρᾶξιν καθ' ἑκάστην, μετὰ πέντε δ' ἡμέρας τὸ δράμα ἦτο ἔτοιμον. Ἄν τούναντιον εἶχεν ἐπινοήσει θέμα τι πολλὰ ὑπισχυόμενον, ἐγίνετο ἀφαντος ἐκ τοῦ οἴκου του ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ὅπως ἀπαλλαγῇ πάσης ἀπασχολήσεως.

— Μοιάζω τῆς κότας, ἔλεγε, ζητῶ μέρος διὰ νὰ κλωσῶ.

Κατέφευγε δὲ συνήθως εἰς χωρίον τι τῶν περὶ εἶ, ὅπου οὐδεὶς ἐγίνωσκεν αὐτόν. Αὐτοῦ δὲ ἀφοῦ συνέτασσε τὸ ἔργον μετὰ πυρετώδους ταχύτητος, τὸ ἀντέγραφε μεταβάλλον αὐτὸ ἐν πολλοῖς, μετὰ ἑκτῶ δ' ἡμέρας ἐπανήρχετο ἀρτιον φέρων αὐτό.

Ἐκτὸς ἄλλων θαυμασίων φυσικῶν προσόντων εἶχε καὶ τοῦτο ὅτι τὴν νύκτα καθευδουσῶν τῶν σωματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων ἐτήρει ἡμιγρύπνους τὰς τῆς φαντασίας αὐτοῦ, αἵτινες ἐλειτούργουν ὡς ἐν ὀνείρῳ, ἀναπαυομένου τοῦ σώματος.

Τὴν πρώτην ιδέαν τοῦ δράματος αὐτοῦ «*Ἡ νεότης τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'*», συνέλαβεν ἐν συμποσίῳ περὶσταμένος εἰς τὸν γάμον ὑπηρετοῦ τοῦ τινος μετὰ τῆς θυγατρὸς του καὶ τῶν φίλων του. Συνηρμολόγησε δὲ τὰ μέρη αὐτοῦ ἐπανελθὼν ἐκ τοῦ χοροῦ, τὴν μίαν μετὰ τὰ μεσάνυκτα, πρὶν κατακλιθῆ, ἔγραψε δ' αὐτὰ τὴν πρωίαν τῆς ἐπαύριον ἐν ἡμισείᾳ ὥρα· εἶτα δὲ κατέφυγεν εἰς τὴν μόνωσιν, ὅπως συμπληρώσῃ τὰς πέντε πράξεις. Μετὰ εἴς ἡμέρας τὸ δράμα ἦτο συντεταγμένον καὶ πλήρες, ὁ δὲ Δουμάς ἐπέβας τοῦ σιδηροδρόμου ἐκόμισεν αὐτὸ εἰς τὸ *Γαλλικὸν θέατρον*.

«Χαρήτε, εὐωχηθῆτε», ἔγραψε μετὰ τινὰς ἡμέρας εἰς τοὺς φίλους του, «ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ θεάτρον ἐδέχθη πρὸς παράστασιν τὸ δράμα μου». Ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Μαρία προθυμώτατα συγκαλέσασα τοὺς ἐν Βρυξέλλαις, ὅπου τότε διέτριβεν ὁ Δουμάς, φίλους αὐτοῦ κατηθύνθη μετ' αὐτῶν, εἰς δεκαπέντε ἀνεθόντων, εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης τοῦ Βατερλώ πρὸς εὐοχίαν. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκ τῆς φαιδρᾶς ἐκείνης ἐκδρυμῆς οἱ συμπόται ἐλησμόνησαν νὰ δηλώσωσιν ὅπου ἔδει φιάλας τινὰς οἴνου μὴ ποθέντος, ἃς ἐπανέφερον εἰς τὴν πόλιν, ἐφ' ἣ κατεδικάσθησαν εἰς ἑκατοντάδων πινῶν φράγκων πρόστιμον. Εἶν' ἀληθές ὅτι καὶ αὐτὸ ἔτι τὸ ἐπλήρωσεν ὁ Δουμάς.

Πρὸς ἐπίμετρον τοῦ δυστυχήματος ἐπιστολὴ τὴν ἐπαύριον ληφθεῖσα ἀνήγγελλεν ὅτι ἡ λογοκρισία νομίσασα ὅτι εὐρεν ἐν τῷ δράματι ὑπαινιγμοὺς πρὸς τὸν γάμον τοῦ Ναπολέοντος δὲν ἐπέτρεψε τὴν παράστασιν αὐτοῦ, ὁ δὲ διευθυντῆς τοῦ *Γαλλικοῦ θεάτρον*, ὅστις εἶχεν ἤδη διανείμει τὰ πρόσωπα καὶ παραγγεῖλει τὰς ἀπαιτουμένας πρὸς παράστασιν στολὰς, δριμύως ἐμέμφοτο τοῦ Δουμά:

— Μὴ δυσκρεστῆσθε, τῷ εἶχεν ἀποκριθῆ οὗτος, θὰ σὰς δώσω κατὰ τι ἄλλο, εἰς τὸ ὅποσον νὰ χρησιμεύουν αἱ καινούργιαι στολαί.

Μετὰ πέντε ἡμέρας πράγματι ὁ γονιμώτατος συγγραφεὺς ἐκόμισεν εἰς αὐτὸν δράματι ἢ νεότης τοῦ *Ρισελιέ*, ἐν ᾧ παρίστατο ὁ *Ρισελιέ*.

λιὰ ἐπανακάμπτων εἰς τὴν Αἰλὴν τῆς Γαλλίας, μετὰ διατριβὴν ἐν Γερμανίᾳ ὅπου εἶχε καταφύγει ἐνεκα συνωμοσίας τινός. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ δράμα ἐξήγειρε τὴν ὀργὴν τῆς λογοκρισίας διὰ τὴν ὑπερβολικὴν ἐλευθερίαν τῶν ἐκφράσεων καὶ τὴν ἐπιπνεύσαν ἀκολασίαν ἐν τῷ ἔργῳ. Ἀπηγορεύθη ἡ εἰς τὴν σκηνὴν ἀνάβασίς του, ἐντεῦθεν δὲ νέει προήλθον διαμαρτυρήσεις τοῦ διευθυντοῦ τοῦ θεάτρον, Ἀρσενίου Οὐσσαί, εἰς ὃν ὁ Δουμάς ἠσύχως καὶ πάλιν ὑπεσέθη ἄλλο δράμα μέλλον νὰ παρασταθῇ διὰ τῶν αὐτῶν σκηνογράφων καὶ τῶν αὐτῶν στολῶν. Εἶχεν ἔτοιμον ἤδη τὸν τίτλον: *Ἡ νεότης τοῦ Λωζῆν*.

Φεῦ! Ἡ νεότης τοῦ *Λωζῆν* δὲν ὑπῆρξεν εὐτυχέστερα τῆς νεότητος τοῦ *Λουδοβίκου ΙΔ'* καὶ τῆς νεότητος τοῦ *Ρισελιέ*! Ἐν τούτοις, δὲν ἀπηγορεύθη ἡ παράστασις αὐτοῦ παρὰ τῆς λογοκρισίας, ἀλλὰ ἀπερρίφθη ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ὁ Δουμάς ἐν διαστήματι εἰκοσιν ἡμερῶν ἐπενόησε, συνέταξε, ἔγραψε τρία μεγάλα πεντάπρακτα δράματα.

***

Ἐξοχὸν ἐπίσης ἱκανότητα εἶχεν ὁ Δουμάς περὶ τὴν μαγειρικὴν, ἐνηθύνετο δὲ πολλῶ μᾶλλον ἐπ' αὐτῇ ἢ ἐπὶ τῇ φιλολογικῇ του ἀξίᾳ. Ποσάκις οἱ φίλοι του μεταβάντες εἰς ἐπίσκεψίν του εὐρον τὸν συγγραφεὴ τοῦ *Μοντε-Χρίστου* ἐν τῷ μαγειρείῳ του, ἐν τῇ θερμότητι διπλῆς συνθέσεως, γράφοντα διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ἐπὶ τῆς μαγειρικῆς τραπέζης, ἀγρύπνως δ' ἄμα ἐπιβλέποντα φαγητὸν τι, ἀρθύως σκορπίζοντα τὸ ἄλας ἐν τοῖς διανοητικοῖς αὐτοῦ ἔργοις, ἀλλὰ μόνον τὴν ἀπαιτουμένην δόσιν θέτοντα ἐν τοῖς μαγειρικοῖς, καὶ ἀνατινάσσοντα ἐνίοτε συγχρόνως *ὀμελέτες* καὶ τὸν μυελὸν τοῦ ἡρώδους του!

Ἄμα ἦτο ἔτοιμον τὸ γεῦμα ὁ Δουμάς ἔκρουεν ἰδίᾳ χειρὶ τὸν κωδωνίσκον ὅπως καλέσῃ εἰς τὸ ἐστιατόριον τοὺς προσκεκλημένους. Ὅσα δὲ ἀριστουργήματα μαγειρικῆς ἀξία τοῦ Βατέλ καὶ ἂν εἶχε κατασκευάσει, σπανίως ἐγένετο αὐτός ἐκ περισσοτέρων δύο πινακίων. Ἐπινε δ' ὕδωρ μετὰ τινῶν σταγόνων οἴνου, καὶ ἐνέμενεν ἀδι-άσειστος ἐν τῇ ἐγκρατεῖᾳ του· ἀληθῶς δ' εἶπεν οὔτε λαίμαργος ἦτο, οὔτε γαστρίμαργος, οὔτε πότης, οὔτε δ' ἐκάπνιζεν. Ἐν τούτοις φίλος τοῦ τις κατέλαβεν αὐτὸν ἡμέραν τινὰ καπνίζοντα, — Πῶς, τῷ εἶπεν, ἐκπληκτός· καπνίζετε.

— Πῶς, τῷ εἶπεν, ἐκπληκτός· καπνίζετε. σεις ὁ ὅποιος τόσας φορές μοῦ ἔχετε εἶπει ὅτι μὴ βάλετε τὸ σιγάρον εἰς τὸ στόμα σας σὰς πιάνει κωλικόπνοος;

— Αἶ, τί νὰ κάμω; ἀπεκρίθη ὁ Δουμάς. Ὅλοι τριγύρω μου καπνίζουν. Ἐσκέφθηκα νὰ μάθω κ' ἐγὼ διὰ νὰ μὴ με πειράξῃ ὁ καπνός. Οἱ συνδαιτυμόνες, οὐδόλωσ, ἐννοεῖται, δυσ-ηρεστοῦντο διὰ τὴν ἐγκρατείαν του, ἥτις ἐπέ-

τρεπεν αὐτῷ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ γεύματος νὰ παιδρῶνῃ καὶ τέρπῃ αὐτοὺς δι' εὐφυολογιῶν καὶ ἀστείωτάτων ἀνεκδότων.

Ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἡ συνδιάλεξις ἐστρέφετο συνήθως περὶ τὴν φιλολογίαν. Ὁ Δουμᾶς ἐκρίνεν ἐκυτὸν μετὰ τινος ἀφελοῦς ματαιότητος ἀφοπλιζούσης καὶ τοὺς μᾶλλον σκεπτικούς. Οὐχὶ σπανίως ἐπέκρινε τοὺς ἀντιπάλους του, ἐνίοτε δὲ καὶ δριμύως. Εἶνε ἀληθὲς ὅμως ὅτι ἡ κριτικὴ αὐτοῦ δὲν ὁμοιάζε πρὸς τὴν συνήθη, διότι ὁ Δουμᾶς ἀνεσκεύαζεν, ὡς αὐτῷ ἐνόμιζε καλλίτερον, τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐπέκρινε καὶ ἐκ τοῦ προχείρου ἐπενόει σκηναὶ πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν, κατ' αὐτὸν, κακῶν, τοῦθ' ὅπερ, βεβαίως, οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ πράξῃ. Ὡραῖον θὰ ἦτο ἂν παρ' αὐτῷ ἔμενον πάντοτε στενογράφοι, ἐντολὴν ἔχοντες νὰ γράφωσι τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα, διότι ὅσα ἔλεγεν εἶχον συχνάκις τὴν ἀξίαν τῶν ὄσων ἔγραψεν. Ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ συνίστατο εἰς τὸ νὰ εὐφυολογῇ διὰ τῆς γλώσσης, ἀντὶ διὰ τῆς γραφίδος. Παρὰ τὴν τράπεζαν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐσπινθῆριζε κατὰ τὰ ἐπιδόρπια πολὺ πρὸ τοῦ καμπανίτου, δὲν ἄφινε δὲ νὰ παρακμάσῃ ἡ συνδιάλεξις ὡς οὐδὲ νὰ κενωθῶσι τὰ ποτήρια τῶν συνδαιτυμόνων. Ἐν τῇ αἰθούσῃ, ὅπου μετέβαινον ἔπειτα, αἱ ὥραι παρήρχοντο ταχέως δι' ἄσμάτων, γελώτων, κωμικῶν σκηνῶν, ὃ δὲ φαίδρος καὶ φιλόφρων ἀμφιτρύων κατῳρθοῦ θανμασίως νὰ κρατῇ εὐθύμους τοὺς προσκεκλημένους μέχρι τοῦ μεσονυκτίου. Συνηθέστατα τότε ὁ Δουμᾶς προσεκάλει τοὺς δαιτυμόνας εἰς ἐλαφρὸν καὶ ἀβρὸν ἐπίδειπνον, τὸ ὁποῖον ἐπενόει καὶ κατεσκεύαζεν αὐτὸς οὗτος. Μεθ' ὃ ἀποσυρομένων πάντων βεβαρημένον ἐχόντων τὸ τε σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα ὁ ἀκαταπύνητος συγγραφεὺς ἐλάμβανε τὸν λαμπτήρα, μετέβαινε εἰς τὸ σπουδαστήριόν του καὶ ἐργάζετο ἐνίοτε μέχρι τῆς δευτέρας ὥρας τῆς πρωίας.

Ἡ ἀπίστευτος αὐτῆ πρὸς τὴν ἐργασίαν δύναμις ἦτο βεβαίως ἐν τῶν ἐξαιρετικῶν πλεονεκτημάτων τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅστις ἐκέκτητο τόσα ἄλλα καὶ τόσον σπάνια.

* *

Συχνὰ συνέβαινε εἰς τὸν Δουμᾶν νὰ λαμβάνῃ ἐπιστολάς διευθυντῶν ἐφημερίδων ἀπαιτούτων ταυτοχρόνως τὴν συνέχειαν τοῦ ἐν ἐκᾶστῇ τούτων δημοσιευμένου μυθιστορήματος αὐτοῦ. Ὡς, παραδείγματος χάριν, τοῦ διευθυντοῦ τῆς *Συνταγματικῆς*, αἰτοῦντος τὸν πέμπτον τόμον τῆς *Κυρίας τοῦ Μορσώ*, τοῦ διευθυντοῦ τῆς *Πατρίδος* αἰτοῦντος τὸν τέταρτον τόμον τοῦ *Πολέμου τῶν γυναικῶν*, τοῦ διευθυντοῦ τῆς *Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων* ἀπαιτοῦντος τὸν δέκατον πέμπτον τόμον τοῦ *Μόντε-Χριστοῦ*, τοῦ διευθυντοῦ τῆς *Εἰρηρικῆς*

Δημοκρατίας αἰτοῦντος τὸν πέμπτον τόμον τοῦ *Ἰπλότου τοῦ ἐρυθροῦ οἴκου*, τοῦ διευθυντοῦ τοῦ *Ἰσπανοῦ*, αἰτοῦντος τὸ τέλος τοῦ *Νόθου* τοῦ *Μωλεδῶν* καὶ τέλος τοῦ διευθυντοῦ τοῦ *Τύπου* αἰτοῦντος τ' *Ἀπομνημονεύματα Ἰατροῦ*.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει συνεκάλει ἐν τῷ οἴκῳ του ὅλους τοὺς φιλολογικούς χροῶστας του καὶ ἐζήτει προθεσίαν ἀπὸ τὸν διευθυντὴν τῆς *Συνταγματικῆς* δέκα ἡμερῶν, ἀπὸ τὸν τῆς *Πατρίδος* τριῶν μηνῶν, ἀπὸ τὸν τῆς *Ἐφημερίδος* τῶν *Συζητήσεων* μιᾶς ἐβδομάδος, ἀπὸ τὸν τῆς *Εἰρηρικῆς Δημοκρατίας* τριῶν ἡμερῶν, ἀπὸ τὸν τοῦ *Ἰσπανοῦ* εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν, καὶ ἀπὸ τὸν τοῦ *Τύπου* ἑνὸς μηνός.

Καὶ παρέδιδε τὰ ὑποσχεθέντα κατὰ τὴν ὀρθοθεσίαν προθεσίαν, τηρῶν τὸν λόγον αὐτοῦ ὡς εὐπατρίδης.

* *

Ὁ Δουμᾶς ὑπῆρξε καὶ ἐθνοφύλαξ, ἀλλὰ κάκιστος. Καλούμενος δὲ πρὸ πειθαρχικοῦ συμβουλίου συνειθίζε νὰ λέγῃ πρὸς τὸν πρόεδρον αὐτοῦ τὰ ἐπόμενα:

«*Συνταγματάρχᾳ μου, ἐν πρᾶγμα μοῦ εἶνε ἀπολύτως δυσάρεστον εἰς τὸν κόσμον, τὸ νὰ εἶμαι γελοῖος. Ἀλλὰ ὅσκις φορέσω ἕνα μάλλινον σκούφον, φορτωθῶ ἐν σπαθί καὶ μίαν παλάσκαν, χωθῶ μέσα εἰς ἕν πανταλόνι μὲ κόκκιναν γραμμᾶν, τὰ ὅποια ὅλα πάγουν πολὺ ἄσχημα εἰς τὸ εἶδος τῆς εὐμορφίης μου, μοῦ φαίνεται ὅτι τὰ παιδιὰ ἀπὸ πολλῶν τοὺς καλωσύνην δὲν τρέχουν κατόπιν μου, καὶ τὰ εὐγνωμονῶ ὅσον εἰμπαρῶ διὰ τὴν εὐγένειάν των. Μὴν ἀπορήτε, λοιπὸν, συνταγματάρχᾳ, ἂν μὲ τοιαῦτα αἰσθήματα ἐκτελῶ πολὺ ὀλίγον τὰ καθήκοντα τοῦ ἐθνοφύλακος ἢ δὲν τὰ ἐκτελῶ ὅλως διόλου.*»

Τότε δὲν ἠστειύοντο μὲ τὴν ἐθνοφυλακίαν ἦτο ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν οἱ λοχαγοὶ ὑπεβάλλοντο εἰς μεγάλας χρηματικὰς θυσίας, ὅπως τηρῶσι τὸν λόγον των καλλίτερον ἐνδεδυμένον, καλλίτερον ὀπλισμένον, πολυκριθμότερον κατ' ἀνδρας τοῦ τῶν συναδέλφων των. Ἀλλ' ἡ κατ' ἀριθμὸν ὑπεροχὴ ἦτο ἡ πάντων δυσχερεστάτη καὶ διὰ τοῦτο κατεδιώκετο ὁ Δουμᾶς. Κατ' ἀρχὰς κατεδικάζετο εἰς προφυρᾶν ἐν ἀκίνησι, ἔπειτα εἰς κράτησιν εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν, ἔπειτα εἰς τεσσαράκοντα ὡρῶν, ἔπειτα εἰς ἐβδομήκοντα δύο, ἔπειτα εἰς ὀκτὼ ἡμερῶν.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ Δουμᾶς ἀντὶ νὰ φυλακισθῇ, ἀπήρχετο εἰς Εὐρώπην ἢ Ἀφρικήν ταξιδεύων ἐπὶ ἕν ἔτος. Ὅτε δ' ἐπανήρχετο διεσκέδαζε τὰ μέγιστα ἀποπλανῶν τοὺς ἀναζητοῦντας αὐτὸν ὅπως τὸν συλλάβωσι. Ἐπρεπε δὲ νὰ τὸν ἀκούσῃ τις μεθ' οἴας χάριτος διηγεῖτο τοὺς δόλους αὐτοῦ, ὅπως διαφεύγῃ τὰς ἀναζητήσεις.

«*Ναί, ἔλεγεν, ὅπως ὁ Κρόμβελ, δὲν κοιμῶμαι*

ποτὲ δύο νύκτας κατὰ συνέχειαν εἰς τὸ ἴδιον δωμάτιον. Ἐπιφυλάττω πάντοτε ἐξόδους διὰ τῶν μαγειρείων, εἰσόδους διὰ τῶν καταπακτῶν, δραπετεύσεις διὰ τῶν παραθύρων. Χαρίζω εἰσιτήρια θεάτρων εἰς τοὺς γείτονάς μου ὅπως ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ διαβαίνω διὰ τῆς κατοικίας των διέρχομαι μέσῳ τῶν ἐρώτων αὐτῶν, τῶν ὑποθέσεων των, τῶν οἰκογενειακῶν των σκηνῶν, λέγων πρὸς αὐτοὺς, ὡς ὁ Δὸν Καίσαρ τοῦ Βαζάν: *Μὴν ἐνοχλήσθε, εἶμαι ἐγώ. Συνείθισαν πλέον, καὶ τὸ πρᾶγμα πηγαίνει θαυμάσια.*

Ὡς ἐπιλογίαν εἶχεν ἀκριβῶς τὸν ὑποδηματοποιὸν του, ὅστις μετὰ τοῦ συμπεφροντός του καὶ τοῦ καθήκοντός του ἀμφιρρέπων, ἔγραψεν αὐτῷ περὶ τῆς δυσχεροῦς του θέσεως ὅπως τὸν συγκινήσῃ, ἐπεράτου δὲ τὴν ἐπιστολὴν του λέγων ὅτι θὰ ἦτο πολὺ *peineux et douloureux* ἂν τὸν ἐστελλεν εἰς τὴν φυλακίαν.

— Καὶ εἰς ἐμὲ, τῷ ἀπεκοίθη ὁ Δουμᾶς, πιστεύσατε ὅτι θὰ μοι εἶνε πολὺ *penible et douloureux* νὰ ὑπάγω.

Τὸ *douloureux* προϋξένησεν ἀληθὲς σκάνδαλον. Ὁ ἐπιλογίας κατηγορήσεν αὐτὸν δριμύως διὰ τοῦτο, ἡ δὲ δυσάρεστος αὐτῆ λέξις ἐθεωρήθη ὡς ἐπιβαρυντικὴ ἐπὶ πλέον περιπτώσις ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου.

— Ἐγράψατε *douloureux*; ἠρώτησεν αὐστηρῶς ὁ πρόεδρος.

— *Ναί, ἀπήντησεν ὁ Δουμᾶς, ἀλλὰ ὁ ἐπιλογίας εἶπε peineux.*

— Δὲν εἶνε τὸ ἴδιον πρᾶγμα. Αὐτὸς εἶνε ὑποδηματοποιός. Ἄν θέλετε νὰ δημιουργήσῃτε λέξεις, παρουσιασθήτε ὡς Ἀκαδημαϊκός.

— Δὲν τὸ ἔχω σκοπὸν.

— Φοβεῖσθε μὴν ἀποτύχητε;

— Ὅχι, φοβοῦμαι μὴν ἐπιτύχω.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ Δουμᾶς ἔμεινε εἰς τὴν φυλακίαν ἐν συνόλῳ τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἡμέρας— τὸ ὁποῖον ἐφ' ὅσον ἐνεθυμείτο ὁ πρόεδρος τοῦ στρατοδικείου οὐδέποτε εἶχε συμβῆ. Εἰς αὐτὰς δὲ τὰς τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἡμέρας τῆς φυλακίσεώς του ὀφείλομεν τὸ πόνημα αὐτοῦ ὁ *Πικουέλο*. Τὸ περὶ αὐτοῦ ἀνεκδοτόν εἶνε περιεργότατον καὶ σχεδὸν ἄγνωστον.

Μελοποιὸς τις ἠνόχλει ἀπὸ πολλοῦ τὸν Δουμᾶν ὅπως τῷ γράφῃ κωμειδύλλιον τι, δυσχარიζόμενος ὅτι ἦτο εὐκολώτατον εἰς αὐτὸν τὸν γράφοντα δρᾶματα ὀλόκληρα τόσον εὐκόλως.

— Μὲ συγχωρεῖς, ἀπήντησεν ὁ Δουμᾶς; εἰς τὸ δρᾶμα δὲν σοῦ ἀπαγορεύεται νὰ βάλῃς ὀρθὸν πνεῦμα καὶ ἰδιοτροπίαν, ἐν ᾧ εἰς τὸ κωμικὸν μελοδραματίον ὅλα αὐτὰ βλάπτουν τραμὲρὰ τὴν μουσικίαν, πρὸ πάντων δὲ ὁ ὀρθὸς λόγος.

Διεβεβαίωσε τὸν μελοποιὸν ὅτι δὲν θὰ τῷ γράφῃ τὸ ποίημά του εἰμὴ ὅταν οἱ τῆς ἐθνοφυλακίης, τὸν συλλάβωσι καὶ τὸν χώσωσι εἰς τὴν

φυλακίαν. Ὁ μελοποιὸς ἐπωφεληθεὶς τὴν πληροφορίαν, μετέβη πρὸς τὸν δικαιοκτῆν τῆς ἐθνοφυλακίης, καὶ προὐκάλεσεν εὐχερῶς διαταγὴν φυλακίσεως τοῦ Δουμᾶ.

Τὴν αὐγὴν τῆς ἐπαύριον ὁ μυθιστοριογράφος συνελήφθη μάλιστα ἐγεσθεὶς τῆς κλίνης καὶ ὠδηγήθη δι' ὀχήματος εἰς τὴν φυλακίαν. Ἀνερχόμενος τὴν κλίμακα ἀκούει φθόγγους κλειδοκυμβάλου ἐντέχνως κρουσμένου.

— Ποῦ παίζει αὐτὴ ἡ μουσικὴ; ἐρωτᾷ ἐκπληκτος ὁ Δουμᾶς.

— Εἰς τὸ δωμάτιόν σας, ἀποκρίνεται ὁ οἰκοφύλαξ. Εἶνε μέσα ἕνας κύριος καὶ σὰς περιμένει εἰς τὸ πιάνο του ποῦ ἔφερε ἐδῶ χθές.

Ὁ Δουμᾶς ἀναβαίνει ταχέως καὶ εὐρίσκει τὸν μελοποιὸν πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου.

— Πῶς, ἀθλίε, σὺ ἐνήργησες νὰ μὲ φυλακίσουν;

— Ἄκουσε τὴν εἰσχωγὴν τοῦ κωμειδουλίου, ἀπαντᾷ ἀπλῶς ὁ μελοποιός. Τώρα ποῦ εἶσθε φυλακισμένος ἐλπίζω ὅτι θὰ φυλακίητε τὸν λόγον σας καὶ θὰ μοῦ γράψῃτε τὸ ποίημά μου.

— Ἐλα, ἄς εἶνε, δὲν μοῦ μένει ἄλλο παρὰ νὰ τῇ γράψω ἐστὲναξεν ὁ Δουμᾶς.

Καὶ ἰδοὺ πῶς ἐγράφη ὁ *Πικουέλο*. Ἄλλ' ἐξεληθὼν τῆς φυλακίης ὁ Δουμᾶς ἐζήτησε καὶ εὔρε μέρος πρὸς κατοικίαν ὅπου δὲν ὑπῆρχεν ἐθνοφυλακίη.

[Ἐπειὴ τὴ τῶν]

K.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1883

Πᾶν ἔτος παρερχόμενον παρασέρρει μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸν τάφον μέρος μέγα τοῦ ἀνθρωπίνου πληθυσμοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τῶν τεθνεώτων τοὺς πλείστους μὲν πενθοῦσιν οἱ οἰκετοὶ, τινὰς οἱ ἴδιοι αὐτῶν τόποι ἐν οἷς ἔζησαν ὀφείλομαι γενόμενοι, ὀλίγων δὲ καὶ μεμετρημένων ἐκλεκτῶν ὁ θάνατος ἐμποιεῖ αἰσθήσιν ἢ εἰς ἔθνος ὅλον, ἢ κύκλον ἐπιστήμης καὶ τέχνης, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα. Καὶ ἡ ἱστορία περιστέφει διὰ μελανοῦ πλαισίου τὰς σελίδας τῆς ἐκείνης, ἐν αἷς ἀναφέρεται ὁ θάνατος ἀνθρώπων, οἵτινες ἐλάμπρυναν διὰ τῆς ἀξίας αὐτῶν ζῶντες τὴν πολιτείαν, τὴν ἐπιστήμην ἢ τὴν τέχνην, ἢ διὰ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἀπέθανον κατέστησαν τὴν μνήμην αὐτῶν περίκλυτον, ἢ συνέδεσαν τὸ ὄνομα των ἐν τῇ ζωῇ μετ' ἄλλων διασέμων προσώπων, ἢ ἐνδόξων πράξεων.

Καὶ τὸ ληξάν ἔτος, ὡς πάντα τὰ πρὸ αὐτοῦ καὶ ὡς πάντα τὰ μετ' αὐτοῦ, ἀναγράφει ἐν τοῖς χρονικοῖς αὐτοῦ πολλοὺς ἐπισήμους νεκρούς, ὧν τοὺς μᾶλλον γνωστούς, τοὺς μᾶλλον ἐξέχοντας, μνημονεύομεν ἐν συναπτικῇ σημειώσει.

Ἡ ἡμετέρα πατρις προσήνεγκε τὸ καθ' ἑαυτὴν ὀδυνηρὸν φέρον εἰς τὸν θάνατον ἀπολέσασκα ἐκ μὲν τῶν πολιτευτῶν τὸν ἀείμνηστον Ἀλέξανδρον Κουμουνοῦρον ἐπὶ πολλὰ ἔτη κυβερνήσαντα τὴν Ἑλλάδα, οὐτινος ὁ θάνατος ἐθρηνήθη ὡς ἐθνικὴ συμφορὰ, ἐκ τῶν ἐπιστημῶν τὸν Γεώργιον Ῥάλλην, σοφὸν νομομαθῆ, ἀρχαιότατον καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου, ἄλλοτε ὑπουργὸν καὶ συγγραφέα περισπούδαστων νομικῶν συγγραμμάτων, ἐκ τῶν συγγραφέων τὸν τρυφερὸν Ἐπτανήσιον ποιητὴν Ἰουλίον Τυπάλδον καὶ ἐκ τῶν καλλιτεχνῶν τὸν διακεκριμένον γλύπτην Λεωνίδα Δρόσην.

Ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν ἡ Γαλλία βαθύτατα ὑπέστη τραύματα κατὰ τὸ λήξαν ἔτος· ἡ δημοκρατία ἐκλαυσε τὸν ἐξοχώτατον ἡγήτην αὐτῆς, τὸν Λέοντα Γαμβέτταν, ἀποθανόντα μικρὸν μετὰ τὸ μεσονύκτιον τῆς 31 Δεκεμβρίου, καὶ τὸν ἀριστὸν τῶν στρατηγῶν τῆς Σανζύ, ἀπώλεσαν δὲ καὶ οἱ βασιλόφρονες τὸν κόμητα Σαμβώρ, τὸν τελευταῖον βλαστὸν τοῦ πρωτοτύπου καὶ ἀρχαιοτάτου βασιλικῆς οἴκου τῶν Βουρβόνων, τὸν ἱπποτικώτατον ἐκ τῶν μνηστήρων τοῦ γαλλικοῦ θρόνου. Ἡ γαλλικὴ φιλολογία ἀπεστερήθη τοῦ εὐφρεστάτου κοινωνιολόγου καὶ ἱστορικοῦ Ἐδουάρδου Λαβουλαί καὶ τοῦ μυθιστοριογράφου Ἰουλίου Σανδῶ, τοῦ γλυκυτάτου συγγραφέως τῆς *Μαργαρίτης* καὶ τῆς *Λεοπολίδος Λασελλιέρ*, ἐσχάτως δὲ ἐτέρων δύο, τοῦ διασήμου ἱστορικοῦ Ἐρρίκου Μαρτέν καὶ τοῦ ποιητοῦ Βίκτωρος δὲ Λαπράδ. Ἀπέθανε δ' ἔτι ἐκ τῶν καλλιτεχνῶν αὐτῆς ὁ ἐξοχος ζωγράφος, σχεδιαστής καὶ γλύπτης Γουσταῦος Δορέ, καὶ ὁ οὐχ ἥττον διαπρεπὴς γλύπτης Ἰωάννης Κλέσιγκερ. Καὶ ἐκ τῶν δημοσιογράφων ὁ Λουδοβίκος Βελλιώ, ὁ διευθυντὴς τοῦ *Σόμφαντος*, τοῦ κυριωτάτου ὀργάνου τῶν σφόδρα καθολικῶν καὶ νομιμοφρόνων. Ὁρεῖλομεν νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα καὶ τὸν Βεσερέλ, τὸν γνωστὸν συγγραφέα τοῦ ἑλληνογαλλικοῦ λεξικοῦ.

Ἡ Γαλλία ἀπώλεσεν ἔτι κατὰ τὸ 1883 τὸν ἀντιναύαρχον αὐτῆς Pierre, ὀνομαστὸν γενόμενον ἐκ τῶν ἐν Μαδαγασκάρῃ τελευταίων πολεμικῶν συμβάντων, καὶ τὸν γερουσιαστὴν Βικτωρα Λαφράν, ὑπουργὸν χρηματισαντα τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Θιέρσου, καὶ τὸν διάσημον αὐτῆς φυσικὸν Λουδοβίκον Βρέγουετ. Ἀπώλεσε δὲ πρὸς τούτοις καὶ δύο ἄνδρας, τὸν μὲν ὑπὲρ πατριδος πεσόντα, τὸν δὲ ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης θανόντα· πρῶτον τὸν Ἐρρίκον Ριβιέρ, πλοίαρχον καὶ διοικητὴν τῶν ἐν Τογκίνῳ δυνάμεων, στρατιωτικὸν συγγραφέα καὶ μυθιστοριογράφον λεπτότατον φονευθέντα ἐν Χανό, ἔτερον δὲ τὸν ἱατρὸν Τουίλλιέ μέλος τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις μετέβη εἰς Αἴγυπτον πρὸς ἐξέτασιν τῶν παραγωγικῶν αἰτίων τῆς

χολέρας, ἐνθα καὶ ἀπέθανε προσβληθεὶς ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης.

Ἐν Γερμανίᾳ ἐπένησεν ὁ βασιλευσίων οἶκος τὸν πρίγκηπα Κάρολον τῆς Πρωσίας, μόνον ἀδελφὸν τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου καὶ πατέρα τοῦ δαφνοστεροῦς στρατάρχου τῆς Γερμανίας Φρειδερίκου Καρόλου. Ἐν δὲ ταῖς ἐπιστήμασι ἡ Γερμανία ἀπώλεσε τὸν διάσημον κοινωνικὸν καὶ πολιτικὸν συγγραφέα Ἐρμανον Σουλτζίε-Δέλιτζ, τὸν ἱδρυτὴν τῶν δημοτικῶν τραπεζίων ἐν Γερμανίᾳ, τὸν Ἐρμανον Βούρσιαν περιφανῆ γεωγράφον, τὸν Γουλιέλμον Δινδὸρφ τὸν γνωστὸν ἑλληνιστὴν καὶ ἐκδότην ἑλλήνων συγγραφέων, καθηγητὴν τῆς φιλολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Λειψίας. Ἡ Γερμανικὴ μουσικὴ ἀπεστερήθη δύο μεγάλων μουσουργῶν, τοῦ Ριχάρδου Βάγνερ, ἱδρυτοῦ τῆς μουσικῆς τοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ Φρειδερίκου Φλότσοφ, τοῦ γνωστοῦ συνθέτου τῆς περιπαθοῦς *Μάρθας*. Ὁ δὲ Κάρολος Μάρξ, ὁ περιώνυμος κοινωνιστῆς καὶ συγγραφεὺς, ἀπέθανεν ἐξόριστος ἐν Λονδίῳ. Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐτελεύτησε καὶ ἡ χήρα τοῦ ποιητοῦ Ἐρρίκου Ἀίνε Μαρτίλδη ἐν ἡλικίᾳ προβεβηκυῖα.

Ἡ Ἀγγλία δὲν ἀπώλεσε πολλοὺς ἐξόχους ἄνδρας κατὰ τὸ 1883· ἐκ τῶν ἀποθανόντων ἀναφέρομεν τὸν διάσημον μηχανικὸν καὶ ἠλεκτρολόγον Οὐίλλιαμ Στίμενς, τὸν πλείστας κοινωνοφελεῖς ἐφευρέσεις παρασχόντα εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, τὸν στρατηγὸν Γεώργιον Μάκδοναλδ, ἕνα τῶν ἱκανωτάτων στρατιωτικῶν τοῦ ἀγγλικῆς στρατοῦ, καὶ τὸν δημοτικώτατον μυθιστοριογράφον Mayne Reid.

Ἡ Ῥωσσία ἐθρήνησε τὸν θάνατον τοῦ μεγίστου τῶν συγχρόνων πολιτικῶν καὶ διπλωματῶν αὐτῆς, τοῦ Ἀλεξάνδρου Γορτσακώφ, οἱ δὲ φιλελεύθεροι Ῥῶσοι ἐπένησαν ἐπὶ τῆ ἀπωλείᾳ τοῦ Ἰβάν Τουργκένιεφ, τοῦ τρυφεροῦ καὶ ἐθνικωτάτου Ῥώσου συγγραφέως.

Ἡ γείτων μας Τουρκία ὑπέστη καὶ αὐτὴ σοβαρὰς ἀπωλείας ἐν ταῖς τάξεσι τῶν διασήμων ἀνδρῶν αὐτῆς. Ἀπέθανεν ὁ Σουλεϊμάν πασᾶς, ὁ διάσημος στρατηγὸς ὁ κλεισθεὶς ἐν ταῖς παρὰ τὴν Σίπικαν μάχαις κατὰ τὸν Ῥωσοτουρκικὸν πόλεμον, ἀπέθανεν ὁ Μαχμούτ Νεδὶμ πασᾶς, ἄλλοτε μέγας Βεζύρης, καὶ ἔτι ὁ Σαβῆτ πασᾶς, πολλὰκις χρηματίσας ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, εἰς τῶν ἐξοχωτέρων τούρκων διπλωματῶν. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπέθανεν ὡσαύτως ὁ πρίγκηψ Σακιδετ Κεράϊ πασᾶς, ὁ τελευταῖος ἐπιζῶν βλαστὸς τῆς Ταταρικῆς ἐκείνης δυναστείας, ἥτις ἐβασίλευσεν ἐν Κριμαίᾳ μέχρι τοῦ 1776.

Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἡ μὲν Ἰταλία ἀπώλεσε τὸν ἐπιφανῆ ἱατρὸν καὶ ἐνθερμον πατριώτην Αἰμίλιον Κυπριάνην, τὸν Ἰγνάτιον

Γιακομέττην, διάσημον γλύπτην καὶ ἐπιμελητὴν τῶν παπρικῶν μουσείων, τὸν ἐξοχον καθηγητὴν τοῦ πανεπιστημίου τῆς Νεαπόλεως Ἀντώνιον Μιραβέλλη, καὶ τὸν περιηγητὴν Sacconi, σφαγέντα ὑπὸ τῆς ἀγρίας φυλῆς τῶν Σομαλῶν ἐν Ἀφρικῇ. Τὸ Βέλγιον ἀπώλεσε τὸν διάσημον μυθιστοριογράφον Ἐρρίκον Κονσιάνς, ἡ Ῥωμανία τὸν διαπρεπὴ νομοδιδάσκαλον καὶ ἐξοχον πολιτικὸν αὐτῆς Βασίλειον Βοσρέσκον, ἡ Δανία τὸν διακεκριμένον ἀρχιτέκτονα Χριστιανὸν Χάνσεν, καὶ, πέραν τοῦ Ὁκεανῶ, αἱ Ἠνωμέναι πολιτεῖαι τὸν Πέτρον Κούπερ, τὸν κατασκευαστὴν τῆς πρώτης ἀτμομηχανῆς ἐν Νέξ Ὑόρκη. Ἐνταῦθα ἴσως πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν καὶ τὸν διαβόητον ἐκεῖνον πλοίαρχον Webb, τὸν εὐρόντα οἰκτρὸν τέλος εἰς τὰ κύματα τοῦ Νιαγάρα, ὃν ἠθέλησε νὰ διακολληθῆσθαι.

Κατὰ τὸ 1883 ἀπέθανεν ὡσαύτως ἐν Δαμασκῷ ὁ περιώνυμος Ἐμίρης Ἀβδὲλ-Καδέρ, ὁ τοσοῦτον ἄλλοτε κλεισθεὶς διὰ τῶν μακρῶν καὶ αἱματηρῶν ἀγώνων του κατὰ τῶν Γάλλων ἐν Ἀλγερίᾳ· ἀπέθανεν ὁ Tuduc, ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Ἀνάμ, τῆς ἀνατολικωτάτης ἐν τῇ Ἀσίᾳ χώρας, ἐφ' ἧς οἱ Γάλλοι ἵδρυσαν τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν, ἀπέθανε δὲ καὶ ἡ Ῥαναβαλόνα ἡ Β', βασίλισσα τῆς Μαδαγασκάρης Δ*

ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΠΛΟΙΑ

Ἄν ἡ ἠλεκτρικὴ ναυπηγία βραδείας ποιῆται προόδους, ὡς αἱ πλείστα βιομηχανίαι ἐν τῇ γενέσει αὐτῶν, ἐν τούτοις τὸ ζήτημα παρουσιάζει μέγα ἐνδιαφέρον ὑπὸ τὴν ἐποψιν τοῦ μέλλοντος τῶν τορπιλλοφόρων, καθόσον τὸ ἠλεκτρικὸν πλοῖον οὐδένα προσενεῖ θόρυβον, εἶνε δὲ ἐτοιμοκίνητον πάντοτε, ἂν οἱ συμπυκνωτήρες εἰσὶ πλήρεις. Ἡ πλήρωσις αὕτη ἄλλως οὐδεμίαν παρέχει δυσκολίαν ἐπὶ πολεμικοῦ πλοίου, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ οὐδέποτε λείπει ἠλεκτρομηχανή.

Ὁ κ. Varrow ἐναυπήγησε πρό τινος ἄκατον 12 μέτρων μήκου ἐξ ἐλασμάτων γαλβανισθέντος χάλυβος, ἧς ἡ ἕλιξ κινεῖται ὑπὸ δύο μηχανῶν Siemens. Τὸ ρεύμα σχηματίζεται ὑπὸ δύο συμπυκνωτῶρων Faure-Selon-Vole-Kmar, θεθεμένων ὡς καὶ αἱ δυναμοηλεκτρικαὶ μηχαναὶ ὑπὸ τὸ στανιδωμα, καὶ ἐπομένως οὐδένα κατεχουσάν χρησίμον χώρον. Οὕτω λοιπὸν τὸ κατάστρωμα εἶνε ἐλευθερον δυνάμενον νὰ περιλάβῃ τεσσαράκοντα ἐπιβάτας· εἰς δὲ μόνος ὀπίσω ἀρκεῖ νὰ στρέφῃ τὸν οἶκον τοῦ πηδάλιου, τοῦ μόνου ὀρατοῦ ὀργάνου τοῦ πλοίου, ἐν ᾧ ἐν ταῖς ἀτμοπλοίοις ἡ κυριώτερα καὶ καλλιτέρα θέσις κατέχεται ὑπὸ τῆς κινητηρίου μηχανῆς, τῶν λεβήτων, τῆς κωσίου ὕλης,

καὶ τοῦ προσωπικοῦ. Ἡ ποσότης τῶν συμπυκνωτῶρων ἀρκεῖ ὅπως παράσχη αὐτῷ ταχύτητα πορείαν ἐπὶ ἐξ ὥρας ἢ μετρίαν ταχύτητα ἐπὶ δέκα ὥρας καὶ ἐπέκεινα.

Τὸ πείραμα τῆς ἀκάτου ταύτης ἐγένετο πρό τινος ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως, μετὰξὺ Temple, ἐν τῷ ἄστεϊ τοῦ Λονδίνου, καὶ Greenwich· τὸ διάστημα διηλύθη εἰς τρία τέταρτα τῆς ὥρας, δηλαδὴ μετὰ τῆς ταχύτητος ἀτμοπλοίου οἷά εἰσι τὰ ἐκτελοῦντα τοὺς ἀπὸ London-Bridge εἰς Greenwich πλόας. . . . K

ΤΑ ΔΩΡΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Κάθε χρονίᾳ ποῦ ἐρχεται καὶ μὴ ζαρωματιὰ
Ἐστὴν ὄψι· μας νὰ σπείρη,
Καὶ μὲ γιορτῆς γέλασματ' αἰμὰ ἔτα γηρατειὰ
Τὴ νόστη μας νὰ σῆρη,

Ἐκεῖ ποῦ τὰ χαρίσματα, σ' ἂν νᾶνε ἡλίου ἀκτίνες,
Θυμῶνον τὰ παιδιὰ,
Καὶ σ' ἂν λουλούδια ἢ εὐχαις μωσοχολοῦναι ἐκείναις,
Ἄν βγοῦν ἀπ' τὴν καρδίᾳ,

Ἐκεῖ ποῦ δίνω χάρισμα, σ' ἂν ἄλλους, ἢ εὐχὴ, —
Τὴν ἴδια ἐκείνη ὥρα
Μέσα σὲ κόμα' ὄνειροτὸ βελόπλουτ' ἢ ψυχὴ
Ἄλλα μοιράζει δώρα.

Ἐὰ λίμνη ποῦ ἐπάνω τῆς μὴ βέρκα σιογτρέχει
Μονάχα φτωχικῆ,
Μὰ μέσα τῆς βασιλείου ἀπὸ νεράϊδες ἔχει
Ἡ λίμν' ἡ μαγικῆ.

Αὐτὰ τὰ δώρα ποῦ ἡ ψυχὴ σκορπᾷ γλυκὰ γλυκὰ
Σὲ ὄνειρα οὐράνια,
Θυσίαι εἰν' ἀγγελικαῖς, μαρτύρια θεϊκά
Μ' ἀκάνθινα στεφάνια.

Καὶ τὰ χαρίζει κ' εἰς ἐχθροῦς· κ' εἰς φίλους μὲ χαρὰ,
Παντοῦ, παντοῦ, ὅπως ἄλλοι,
Ἐνα παιγνίδι δίνουσε ἔτηνὸ κάθε φορὰ
Ποῦ χρόνος νεὸς προσάλλει.

Πότε σὲ θρόνο βασιλείας ποῦλᾷ γὰρ τὸ λαὸ
Τὸ στέμμα μου μὴ μέρα
Καὶ τὰ κορίτσια τ' ἀπρῶικα προικίζω, κ' ἔλεω
Τὴ γύμνια πέρα πέρα!

Πότε ἔς ἀφίλιτων ἐχθρῶ ποῦ, βλέπω, κιντυνεύει
Νὰ τρέξω δὲν ἀργῶ,
Κ' ἐνθ' τὸ χάρουτ' ἔμὲ θαρρεῖ πῶς ἀγναντεύει,
Τόνε γλυτόνω ἐγώ!

Πότε μὴ κόρη ἀγαπᾷ τὶ ἄστρο λαμπερὸ
Θέσουν, ζωὴ, ἔς τὰ δὴ μᾶς! . . .
Μὰ χάσκει ἀπέραστος γκρεμὸς σ' αὐτοῦ τὸν καιρὸ
Ἡ φτώχ' ἀνάμεσὸ μας.

Ὅμοι ἐν ἄλλο εὐγενικὸ καὶ πλούσιο παλληκᾶρι
Ἐχει καὶ μὲ γ' αὐτῆ . . .
Τὶ ταίριαστὸ θὰ κάνανε κ' οἱ δὴ μαζὴ ζευγάρι,
Τὶ τὴν ζῆλευτῆ!

Χαρίζω μὲ χαμόγελο καὶ ἀγγελικὴ ματιὰ
Τὸν ἕνα εἰς τὸν ἄλλο,
Κ' ἢ νὰ τὸν σῶσω ἢ νὰ σῶσωτ' ἀπὸ τῆς ζηνιτῆ
Τὸν πόνο τὸ μεγάλο . . .

Πότε ἔχει πόλεμο ἢ πατρις· ἀλλὰ γὰρ νὰ νικήσῃ,
Ἄνε γραφτὰ παλῆ,
Πῶς πρέπει ἕνας μοναχᾶ τὸ αἶμά του νὰ χύσῃ
Γ' αὐτῆ σταλιὰ σταλιὰ!

Κι' ἐκεῖ ποῦ νὰ ξεφύγουνε γυρεύουν ἀφορμὴ
Μαμαρωμένοι ὄλοι,
'Εγὼ προβάλλω ἔσκαπο γιὰ ὄλους τὸ κορμί
Σ' ἐνὸς ἔγγραυ τὸ βόλι.

Καὶ πότε—χάρισμα στερεὸ ποῦ εἶν' ἡ ἰμμορφία του
'Απ' τ' ἄλλα πῶ πολλή
Γιατ' εἶνε γιὰ ὀλόκληρο τὸν κόσμο,—εἶμ' ἐδῶ κάτω
'Η Μαῖρα ἡ καλή.

Κι' ὅπου γεννιέται ἄνθρωπος, 'σὲ πύργω ἢ σὲ καλύδι,
Σὲ φτώχεια ἢ μεγαλειά,
'Στὸ μέτωπό του σκύδοντας μὲ ἄσυστο μοῦδι
Τοῦ γράφω: Εὐ τ υ χ ι α !

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

* 'Ο κ. Β* περιμένει ἐπὶ πολλὴν ὥραν τὸν κου-
ρέα του, ὅστις φθάνει τέλος ἀσθμαίνων, καὶ
δικαιολογεῖται οὕτω ὅτι τὸν ἔκαμε νὰ περιμένῃ:
— "Ἡμουν, 'ξεύρετε, εἰς τῆς κυρίως Μ*, ἡ
ὅποια ἔχει τόσα μαλλιά, ὥστε χρειάζομαι πε-
ρισσότερο ἀπὸ μία ὥρα γιὰ νὰ τὰ κτερίσω.
— Εἶνε ἀληθινὰ 'δικαί τῆς ; . . ἔρωτᾷ ὁ Β*.
— Βεβαίωτάτα. . . ἐγὼ ὁ ἴδιος τῆς τὰ ἐ-
πώλησα !

*
**

Περὶ τῆς ἀχαριστίας τῶν εὐεργετουμένων
πολλὰ ἔχουσι λεχθῆ. Ἰδοὺ καὶ τὴν ἐπὶ τούτου
γνώμην ἐνὸς μισανθρώπου.

Οὗτος ἔλεγεν ὅτι ποτὲ δὲν ἔκαμνεν εὐεργε-
σίαν εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο νὰ τοῦ
ζητήσουν τοιαύτην φέροντες συστατικὸν φίλου
του τινός.

— 'Ενωῶ τὸν λόγον, ἀπεκρίθη τις, προτι-
μᾶτε ἵνα μόνοι οἱ ζῆσι . . .

— "Οχι, δὲν εἶνε αὐτό. Αἰτία εἶνε ὅτι, ὅταν
μὲν εὐεργετήσης τινὰ ὁ ὅποιος σοῦ παρουσιά-
σθη μόνος του, κάμνεις αὐτὸν μόνον ἐχθρόν.
'Όταν δὲ σοῦ συνιστᾶται ἀπὸ ἄλλον, κάμνεις
ἐχθροὺς καὶ τοὺς δύο, τοὺς ὁποίους ὑποχρεῶ-
νεις ! . . .

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

'Ο δούλος ἔχει ἓνα μόνον κύριον· ὁ φιλοδούξος
ἔχει ὄλους ὅσοι δύνανται νὰ φανῶσι χρήσιμοι
εἰς τὴν φιλοδοξίαν του.

Καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος ὑπο-
πίπτει διαρκῶς εἰς σφάλματα, δὲν εἶνε δὲ ἀρ-
κούντως μακρόβιος ὥστε νὰ ἐπωφεληθῆ αὐτῶν.
Τὸ μόνον κέρδος, ὑπερ δύνανται νὰ προσθῆ ἐκ
τῶν ἀδιακόπων σφαλμάτων του, εἶνε τὸ νὰ ἀπο-
θάνῃ διωρθωμένος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Καὶ ἄλλου ἰσθμοῦ ἡ διόρυξις μελετᾶται. Πρό-
κειται νῦν περὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Περικέωπ τοῦ
συνδέοντος τὴν κριματικὴν χερσόνησον μὲ τὴν
μεγάλην ῥωσικὴν ἡπειρον. Τὸ σχέδιον, καθὰ
γράφει ἐφημερίς τις, ἐνεκρίθη ἤδη ὑπὸ τῆς Κυ-
βερνήσεως, συζητοῦνται δ' ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁ
τρόπος καὶ τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεως. Πιθανὸν
φάνεται ὅτι πρὸς τοῦτο θὰ ζητηθῆ ἡ συνδρομὴ
ξένων κεφαλαιούχων. Τὰ ὑλικὰ πλεονεκτήματα
τῆς διορύξεως τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἔσονται ση-
μαντικὰ, διότι, ταύτης συντελουμένης, τὰ
πλοῖα τὰ διευθυνόμενα ἀπ' Ὀδησσοῦ εἰς τοὺς
βορείους λιμένας τῆς Ἀζοφικῆς θὰ διακύνωσι
πλοῦν πολὺ βραχύτερον ἢ νῦν ὅτε ἀναγκάζον-
ται νὰ περιπλέωσιν ὅλην τὴν Κριμαίαν.

Ἐν τοῖς ναυπηγείοις τοῦ Τσατάμ τῆς Ἀγ-
γλίας ἐπερατώθη ἀρτι ἡ κατασκευὴ νέου πυρ-
ρωτοῦ θωρηκτοῦ μετ' ἐμβόλου, ὀνομασθέντος
«Κατακτητοῦ», ὅπερ ἔσται ἐν τῶν φοβερω-
τάτων σκαφῶν τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου. Ὁ «Κα-
τακτητής» ἐξωπλίσθη διὰ δύο μὲν τηλεβόλων
ὀπισθογεμῶν τῶν 43 τόνων τεθειμένων ἐν τῷ
πύργῳ, οὗτινος ὁ σιδηροὺς θώραξ ἔχει πάχος
30 ὑπεκτομμέτρων, διὰ τεσσάρων δ' ἄλλων ὀ-
πισθογεμῶν ὡσαύτως. Ἐξ μηχανήματα κατέλ-
ληλα ἵνα ἐκσπενδωνῶσι τορπίλλας Whitehead
καὶ ἄλλα μικρότερα τηλεβόλα συμπληροῦσι
τὸν ἐξοπλισμὸν τοῦ «Κατακτητοῦ».

Τὴν καταπληκτικὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ
ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις καταδεικνύου-
σιν οἱ ἐπόμενοι ἀριθμοί. Ἐν ἔτει 1771 ἡ πόλις
τῆς Νέας Ὑόρκης περιελάμβανεν ὀλιγωτέρους
τῶν 21,000 κατοίκων, ἐν ἔτει δὲ 1880 ὁ
πληθυσμὸς αὐτῆς εἶχεν ἀνέλθει εἰς 1,206,299
κατοίκους. Ἐὰν δ' ὑποτεθῆ ὅτι ὁ πληθυσμὸς
αὐτῆς θὰ αὐξάνῃ κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον καὶ ἐν
τῷ μέλλοντι, μετὰ 25 ἔτη ἡ Νέα Ὑόρκη θὰ
περιλαμβάνῃ 10,000,000 κατοίκων. Ἐντὺς ἐ-
νὸς αἰῶνος ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἐξάκις ἐδιπλα-
σιάσθη, ἤτοι καθε 17 ἔτη ἐπομένως ἐγένετο
64 φορὰς πλείοτερος ἢ ὅσος ἦτο πρὸ 100 ἐτῶν.

Καθ' ἐκάστην ἑβδομάδα κατασκευάζονται ἐν
ὄλῳ τῷ κόσμῳ 200,000,000 βελόναι τῆς βα-
πτικῆς, ἤτοι 10,000,000.000 περίπου κατ'
ἔτος.